

ZADRUGAR

G L A S I L O
N A B A V L J A L N E
Z A D R U G E
U S L U Ž B E N C E V
D R Ž A V N I H
Ž E L E Z N I C
V

L J U B L J A N I
L E T O • X V I

9

V S E B I N A

NAŠ NOVI DOM V MARIBORU / SVEDSKO POTROŠNO ZA-
DRUŽNISTVO / NAŠE OGNJIŠČE: PLETENA JOPICA V STI-
RIH BARVAH / PREHRANA: DAJMO OTROKOM SUHO PE-
CIVO SEBOJ V ŠOLO / PISANO POLJE / LEPOSLOVJE:
MAJSKA NOČ ALI UTOPLJENKA / ZADRUŽNI VESTNIK

Nabavite si zaboje in vreče za moko!

Mnogo je še članov s proge, ki si še niso do danes oskrbeli

s potrebnimi zaboji za prevoz živil

na progo. Še danes se pošiljajo zato vreče, v katerih se veliko špecerijske robe raztrese in razirga ter nastajajo zaradi tega nepotrebne reklamacije. Zadruga sama ima pa tudi s pošiljko v vrečah mnogo več dela in mnogo več izdatkov, ker mora vsako stvar posebej zavijati in zavezovati.

V lastnem interesu svetujemo članom s proge, da si takoj nabavijo potrebne zaboje, ki so najbolj praktični in ekonomični.

Vreče za moko

Nebroj članov je, ki se niso navadili, da bi za svoje mlevske izdelke dostavljali zadrugi

potrebne vreče

in hočejo, da se jim še nadalje natehta 40 do 50 kg moke ali pa še več v papirnate vreče. Papirnate vreče se kaj rade strgajo, posebno pri prevozu na dom in so zato večkratne reklamacije. Za zadrugo pa nepotrebni stroški. Z nabavo vreč za mlevske izdelke imajo člani samo enkratni izdatek. Nabavite si potrebne vreče, oddajte jih pri naročilu ter zapišite nanje svoj naslov.

Oddaja blaga na kredit

Člane, ki prihajajo s proge in želijo vzeti manufakturno robo na kredit odnosno želijo povišanje kredita, obveščamo, da morajo predhodno o tem pismeno obvestiti zadrugo, koliko kredita želijo in sporočiti način odplačevanja.

To pa zaradi tega, da ne bodo člani po nepotrebem čakali na odobritev kredita, ker je v največjih primerih potrebna za to šele predhodna odobritev kredita po odboru in bi člani zaradi tega zaman prihajali s proge v naše poslovalnice.

Nakupovalne knjižice

Ponovno obveščamo vse člane, da imajo naše zadružne poslovalnice strog nalog, da brez nakupovalne knjižice ne smejo izdajati nikake robe, ne na kredit, niti za gotovino. Če član ne bo imel seboj nakupovalne knjižice, ne bo postrežen.

Naš novi dom v Mariboru

Naša zadruga je 1. septembra tega leta v svoji zgodovini zopet zabeležila pomemben dan: Otvoritev novega zadružnega doma v Mariboru. Dolgoletni potrebi naše ustanove je zadoščeno, upravičena želja zadrugarjev mariborskega okoliša je uresničena. V obmejnem Mariboru, v Cafovi ulici se dviga ponosna 4 nadstropna stavba, vidna priča solidarnosti in zadružne zavesti slovenskih železničarjev.

*

Ko se je v l. 1928. likvidirala Gospodarska poslovalnica, je naša zadruga njena skladišča v Mariboru prevzela v najem. Ker je članstvo v tem okolišu vedno bolj naraščalo, se je še istega leta za območje glavnega kolodvora otvorila prodajalna na Meljski cesti. Bila je sicer rentabilna, ali svojemu namenu ni povsem ustrezala. Že drugo leto je bilo treba na Aleksandrovi cesti vzeti v najem nove, večje lokale. Zaradi vedno naraščajočega prometa tudi ti lokali niso zadostovali in se je upravni odbor odločil, da vzame v zakup trgovske prostore v bivši Koražijevi hiši na vogalu Aleksandrove in Meljske ceste, kamor se je preselil tudi manufaktorni oddelek iz Frankopanove ulice.

Vendar so sčasoma tudi novi lokali postali pretesni in misel na zgraditev lastnega zadružnega doma v Mariboru se je vedno bolj uveljavljala. Zaradi finančnih težkoč pa smo morali na njeno uresničenje čakati še 5 let.

L. 1939. je skupščina sklenila, da se v Mariboru v neposredni bližini glavnega kolodvora sezida nova prodajalna. Zemljišče je zadruga kupila v Cafovi ulici od g. Valjaka.

Upravni odbor je za novi dom prejel nabroj načrtov in ni bila odločitev lahka, katerega naj osvoji, da bi bilo vsem zahtevam in namenom ustrezno. Naposled je izbral načrt, ki je predvideval v pritličju prodajalno za špecerijo, v prvem nadstropju lokale za manufakturo, v drugem, tretjem in četrtem nadstropju pa 6 lepih stanovanj z vsemi pritliklinami. Načrt je izdelal ing. Drofenik Herbert iz Maribora.

Knezoškof dr. Tomažič blagoslavlja dom.

Vsa zidarska, tesarska, ključavničarska in ostala obrtniška dela so se pravočasno še pred podražitvijo oddala raznim tvrdkam. Zidarska in tesarska dela je prevzela tvrdka Mavrič iz Ljubljane, mizarska z inventarjem tv. Klančnik iz Maribora, električne instalacije tv. Tihy iz Maribora, vodovodno instal. tv. Košenina iz Ljubljane, pečarska dela tv. Felaher iz Ljubljane, pleskarska tv. Kapun iz Maribora, ključavničarska tv. Kert iz Maribora, dela iz umet. kamna tv. „Gradivo“ iz Maribora, parket je polagala tv. Kanc iz Mengša.

Gradba doma se je pričeli v septembru minulega leta in je bila stavba 1. novembra v surovem stanju pod streho, 1. septembra t. l. ob 8³⁰ uri pa je bila, kakor rečeno, slovesno izročena svojemu namenu.

*

Blagoslovitvene obrede je opravil mariborski škof dr. Tomažič ob prisotnosti odličnih predstavnikov oblasti in ustanov, delegatov naše zadruga, lepega števila zadrušnikov in ostalega občinstva. Navzoča sta bila okrajna načelnika Maribor desni in levi breg dr. Siška in dr. Ajlec,

zastopnik vojaške oblasti podpolkovnik Maslač, podžupan mesta Maribora Žebot, pomočnik direktorja ljubljanske žel. direkcije Hojs, zastopnika Zveze nabavljajnih zadrug v Beogradu Deržič in Brandtner, predsednik zadruga drž. uslužbencev v Mariboru Rehár, zastopnika žel. podpornega društva v Mariboru Menih in Frangeš, predsednik kreditne zadruga drž. uslužbencev v Mariboru dr. Jančič, zastopnik žel. kreditne zadruga v Mariboru Kremžar, šef postaje Maribor Perme, šef IV. sekcije ing. Hin-

Zadružni dom — pročelje.

terlechner, za VIII. sekcijo višji kontrolor Gračner, šef postaje Maribor-Studenci Merc, šef postaje Tezno Florjančič, zastopnik mariborske delavnice ing. Uran, zastopnik UJNŽB Ropret, zastopnik UŽČ Lipovšek itd.

Otvoritveno besedo je spregovoril predsednik zadruga Klebel, ki je pozdravil vse navzoče in dejal:

„Prevzvišeni! Spoštovani g. direktor, zastopniki političnih in javnih oblasti, dragi zadrugniki!

Današnji dan bo v zgodovini slovenskih zadrugnikov, posebno pa še pri naših železničarjih s severne meje gotovo ostal v trajnem spominu. Kaj bi tudi ne! Saj smo se danes

zbrali pred novo zgrajenim zadrugnim domom, ki je uspeh dolgoletnega truda in zadrugne volje naših železničarjev zadrugarjev, včlanjenih v železničarski nabavljalni zadrugi v Ljubljani. Dovolite mi malo pogleda nazaj!

Iz peščice zadrugnih delavcev, je v letu 1922. nastala naša prva zadrugna ustanova, ki je bila poznana pod imenom zadruga „Šiška“. Pola-

Zadrugni dom — pogled s severa.

Predsednik zadrug g. Klebel pozdravlja pred blagoslovitvijo doma zastopnike in zadrugarje.

Zastopnik Zveze g. Deržič pozdravlja goste.

goma si je ta mala zadruga utirala pot navzgor. Mnogo truda je bilo treba, da so bile odstranjene ovire, ki so se stavile na pot njenemu razmahu. Toda v našem železničarju je že vzknila in se krepko razvijala zadruga misel. Zadruga vrste naše zadruge so se večale, članstvo je naraščalo. Zrasla je nova prodajalna v Ljubljani leta 1927., 10 let nato nova prodajalna na Jesenicah in lani je bila odkupljena stavba bivše Gospodarske paskovalnice v Ljubljani glavni kolodvor. Naša ustanova pa ni mislila samo na materialno korist svojega članstva, hotela je tudi na socialnem polju pomagati. V ta namen je zgradila lep mladinski dom v Gozdu-Martuljku.

Danes pa so se uresničile dolgoletne želje naših članov-zadrukarjev iz lepe zelene Štajerske. Pred nami stoji ves praznično oblečen, nov že-

Gosti na vrtu doma.

lezničarski dom, ki ga bomo otvorili. Vsako delo pa, ki je dovršeno, potrebuje za prospeh svojemu namenu blagoslova božjega.

Zato naprošam prevzvišenega, da izprosi ta blagoslov za naš zadruga dom.“

Gospod škof je na to prošnjo odvrnil:

„Spoštovana gospoda, predragi zadrugniki! Resnično me veseli, da so graditelji te lepe nove hiše k njeni otvoritvi in blagoslovitvi blagovolili poklicati nas zastopnike cerkve. Cerkev se veseli vsakega napredka, ki je človeški družbi v blagor. Zato odobrava in blagoslavlja koristno delo človeške družbe. Je sicer, kot vsi vemo, cerkev poklicana, da skrbi za duševni blagor svojih vernikov, pa vsem svojim vernikom tudi odkrito želi in privoščiti vse, kar je dobro in koristno. Spoštovano vodstvo zadruge je tale

dom postavilo in je s tem pokazalo, da hoče slediti čutu socialne pravičnosti in koristne uvidevnosti prodaje in nakupa življenjskih potrebščin. Je pa tudi, kot ste že sami naglasili, gospod predsednik, s tem pokazalo vodstvo svoje prepričanje, da je potreben božji blagoslov. Prazno je naše človeško delo brez blagoslova iz nebes.

Vam vsem skupaj, uslužbencem in članom nabavljalne zadruge, v imenu cerkve prav iskreno čestitam k tej veliki srečno dovršeni zgradbi. Izrekam željo, da Bog blagoslovi to delo in molitev, da bi bil vsak, ki bo prebival v tej stavbi, deležen v obilni meri božjega blagoslova!“

Po blagoslovitvi doma je povzel besedo zastopnik Zveze D e r ž i č :

„Dragi bratje in sestre, zadrugarji! V imenu Zveze nabavljalnih zadrug mi je čast danes čestitati Vam na uspehu, ki ste ga dosegli. Izreči Vam moram želje predsednika Miloša Š t i b l e r j a , ki piše sledeče:

„Silno sem si želel, biti prisoten pri otvoritvi doma Nabavljalne zadruge uslužbencev drž. železnic v Mariboru. Ponosen sem, da je ta odlična zadruga v teh težkih časih uspela zgraditi dom tudi v Mariboru, v tako važnem središču našega narodnega življenja. Srečen sem, da je Zveza s polnim umevanjem podprla tudi to akcijo materialno in duhovno. Končno globoko verujem, da bo zadruga s to novo pridobitvijo še bolj poglobila svoje koristno delo in imela še več uspehov, kot jih je imela doslej. Naj med Vami vlada vedno samo pravi zadrugi duh in Vašega dela ne bodo mogli uničiti nobeni načrti in napadi nasprotnikov.

Tovariši! Predsednik zadruge nam je v kratkih besedah opisal zgodovinski razvoj, žrtve za osamosvojitve za socialno pravico in poštenje v razdelitvi pridelkov, ki jih človeštvo potrebuje. Želel bi, da bi ta dom bil tudi središče prosvetnega dela, središče, kjer naj bi se zbirali slovenski železničarji na tem delu ljubljanske direkcije. Bodite složni zadrugarji, ker to je osnova vsega zadrugarstva! Treba je, da naše zadruginištvo stremi za enim ciljem, da po zadrugi delu in z vzgojo mladine k temu delu doseže socialno pravičnost in boljšo bodočnost nam in njej. Veseli in srečni bomo z Vami železničarji vsi, če boste ostali v sklepu Zveze drž. uslužbencev v Jugoslaviji še nadalje največja zadruga. Čestitam Vam!“

Nato spregovori član uprave iz Maribora A r t i č :

„Prevzvišeni! Zahvaljujem se Vam, da ste nas počastili s svojo visoko navzočnostjo in da ste izvršili obred blagoslovitve naše nove zadrugi stavbe.

Gospodje predstavniki, spoštovani gostje in dragi zadrugarji! Radost in zadovoljstvo prekipeva danes naša srca, ko smo po težki in trnjevi poti dospeli do zaželenega cilja. Pred seboj vidimo novo impozantno stavbo, uspeh in sad visoke zadrugi zavesti članov, pred seboj vidimo pa tudi sad težkega dela in prave zadrugi miselnosti vseh onih, ki so uvideli upra-

vičenost zahtev mariborskih železničarjev. Zahvaljujem se s tega mesta v imenu teh vsem, ki so uresničili te želje in ki so izkazali svojo pomoč, bodisi moralno, bodisi finančno. V prvi vrsti pa me veže dolžnost, da se zahvalim predsedniku Zveze nabavljalnih zadrug v Beogradu, ki je izvedel vse potrebno, da se uresničijo težnje in želje mariborskih železničarjev. Poleg naše zahvale naj mu bo v zadoščenje še zavest, da je omogočil postaviti v obmejnem Mariboru, ne morda kakšnim osebnim željam, temveč le združnemu delu in združni ideji viden in trajen spomenik. Prosim g. zastopnika Zveze, da sporoči našo zahvalo predsedniku in Zvezi sami. — Zahvaljujem se podpornemu društvu žel. delavcev in uslužbencev v Mariboru, v katerem smo našli vso podporo in največje uvidevanje. Gospodje zastopniki društva, vedite, da ste s tem mnogo doprinesli in koristili tako stanu železničarjev, kakor tudi razvoju združništva v Mariboru.

Da je stavba solidno zgrajena in dela na njej strokovno ter po načrtih izvršena, se imamo zahvaliti stavbnemu podjetju in tehničnemu nadzorstvu, kakor tudi vsem obrtnikom in delavcem, ki so vložili v delo svojo strokovno sposobnost in znanje. G. obrtniki, znajte, da bo stavba ostala živa priča Vaše marljivosti in podjetnosti, ker ona ni last samo posameznika, temveč tisoč in tisoč zadrugarjev, ki bodo s ponosom vanjo upirali svoje oči in ki bodo stopali vanjo s čustvom združnega zadovoljstva.

Dragi zadrugarji, železničarji! Ko je naš novi združni dom blagoslovljen in ko ga izročamo njegovemu namenu, dovolite, da prihajam pred Vas še z eno srčno željo: Da nam ostane današnje združno slavlje vsem v svetlem spominu. Naj postane naš novi združni dom res pravi dom naše medsebojne sloge, nerazdružljivega prijateljstva in tovarištva.

S tem Vas gospodje predstavniki, spoštovani gostje, dragi delegati in zadrugarji še enkrat iskreno pozdravljam ter se zahvaljujem za prijazen odziv!“

Končno je podžupan mesta Maribor Žebot pozdravil navzoče in čestital zadrugarjem:

„V imenu mariborske občine Vam iskreno čestitam, da ste postavili tako lepo stavbo. Naš slovenski Maribor je ponosen na to stavbo, ker se je s tem znatno polepšal. Želim Vam, da bi bil ta Vaš trud bogato nagrajen!“

S tem je bila slavnostna otvoritev doma končana. Sledil je ogled doma, nakar so se gostje in zadrugarji razšli, vsi s prepričanjem v srcu, da združna misel napreduje in zmaguje.

Švedsko potrošno združništvo

(Konec.)

Razvoj in stanje švedskega potrošnega združništva.

Čeprav so se švedske združne ustanove pojavile že okoli 60tega leta prejšnjega stoletja — najstarejša med njimi je še sedaj obstoječa v Trollhättan-u —, vendar moremo o pravemu razmahu švedskega združništva govoriti šele nekako od l. 1900., to je od časa, ko je bila ustanovljena prva centralna organizacija — Zveza potrošnih zadrug (Kooperativa Förbundet).

To, kar je bila Zveza že od vsega početka zamišljena, namreč kot enotna organizacijska in poslovna centrala, je še danes, in sicer v taki meri, da je le v zvezi z njo mogoče razpravljati o splošnem razvoju švedskega potrošnega združništva.*

Zanimivo je, kakšno je razmerje glede velikih in malih zadrug, ki so včlanjene v Zvezi. (Podatki se nanašajo na konec l. 1935.) Malih zadrug (do 1000 članov) je bilo 82'9%, velikih (preko 1000 članov) pa 17'1%, dočim je znašalo celokupno članstvo malih zadrug 55'5%, velikih pa 64'5%.

Izmed večjih zadrug je na prvem mestu stockholmska zadruga s 77.843 člani, 5 zadruge (Göteborg, Malmö in Örebro) imajo po preko 10.000 članov, 5 (Eskilstuna, Norrköping, Hälsingborg, Gävle in Västeras) pa po preko 5000.

Zanimivo je tudi, v kaki meri so v potrošnih zadrugah organizirani posamezni sloji. Statistika za l. 1935. izkazuje v tem pogledu sledeče %:

poljedelci	14'6
poljedelski delavci	4'3
obrtniki	2'3
obrtniški delavci	6'1
trgovski nameščenci	4'2
svobodne profesije	5'0
uradniki (privatni in javni)	9'1
industrijski delavci	27'7
ostali delavci	15'0
pravne osebe	0'9
razni	10'8
Skupaj	100%

* Kako so v Zvezi včlanjene zadruge v zadnjih tridesetih letih številčno rastle, je navedeno že v zadnji številki „Zadrugarja“, kjer je podana vsebina članka Rade Banića: Potrošno združništvo na Švedskem. V današnjem referatu, ki ga prinašamo o vsebini članka Mirka Gjaje, je izpuščeno tudi vse ono, kar je bilo že zadnjič povedano. — Op. uredn.

K temu pregledu je treba pripomniti — podatki sicer sami to povedo —, da švedsko nabavljhalno združništvo ni v nobeni smeri stanovsko opredeljeno. Različne stanove družijo samo skupni interes: interes potrošacev. Zato se drže strogo načela politične nevtralnosti in izbegavajo vse, kar bi jih moglo zaplesti v razredno borbo.

Z razvojem zadrug so seveda naraščala tudi sredstva, s katerimi so te zadruge razpolagale. L. 1910. so znašala skupna sredstva le 6,135, l. 1920. že 65,223, l. 1930. se dvignejo na 145,608, l. 1935. pa znašajo okoli 185 milijonov švedskih kron (2 milijardi 313 milijonov dinarjev). V razmerju do skupnih so znašala lastna sredstva: l. 1910. 32%, l. 1920. 34,9%, l. 1930. 51,4% in l. 1935. 57,1%.

Iz tega se vidi, kako zavirljiv je porast švedskih nabavljhalnih zadrug, zlasti porast lastnih sredstev. Ta porast je posledica sledečih činjenic: Prvič porast članstva, relativno visoki vplačani deleži članov (vsak član mora vpisati najmanj 10 deležev po 10 kron, t. j. din 1250), udejstvovanje zadrug kolikor je mogoče le v mejah lastne finančne možnosti, zlasti pa **nakup in prodaja robe za gotovino.**

Borba proti prodaji robe na kredit je tudi na Švedskem dolgo trajala, vendar se je uspešno zaključila. Danes je komaj 5% članov, ki v svoji zadruzi kupujejo blago na kredit. Ta nizek procent predstavlja samo poedine in izjemne primere.

Kakšno je stanje vseh švedskih nabavljhalnih zadrug, nam bo najboljše predočevala bilanca, ki se nanaša na konec poslovnega l. 1935. (Od takrat se je to stanje sicer številčno, toda ne stvarno — bistveno spremenilo. — Op. uredn.)

Aktiva (v milij. šved. kron)		Pasiva (v milij. šved. kron)	
Gotovina in ček. računi	15,4	Deleži članov	46,1
Akcije in deleži	22,4	Dolg za robo	10,5
Ind. oblig. Zveze	5,4	Vloge na štednjo	22,0
Roba	36,7	Ostali dolgovi	3,6
Dolžniki	2,2	Hipotek. dolgovi	24,4
Inventar	4,1	Rezervni fondi	34,6
Nepremičnine	98,3	Ostali fondi	25,0
Ostala aktiva	0,5	Čisti višek	18,8
Sa. 185,0		Sa. 185,0	

Preidimo k pojasnjevanju nekaterih postavk gornje bilance.

Stvarno pasivo tvorijo dolgovi za robo, vloge na štednjo, hipotekarni in ostali dolgovi, skupaj 60,5 milijonov kron. Nasproti največji postavki, hipotekarnim dolgovom 24,4 milijonov, stoji vrednost nepremičnin v znesku 98,3 milijonov, tako da so nepremičnine obre-

menjene za manj kot četrtno svoje vrednosti. Nasproti dolgovanju za robo, vlogam na štednjo in ostalim dolgovom v znesku 36,1 milijonov kron, obstajajo visoka likvidna sredstva v gotovini, na čekovnih računih, v akcijah in industrijskih obligacijah, ki jih je Zveza izdala za ustvarjanje lastne proizvodnje, in vrednost robe na zalogi. Posebno pažnjo zasluži visoka postavka deležev zadrug pri Zvezi v znesku 22,1 milijonov kron (vsebovana v postavki 24,4) poleg obligacij Zveze, ki znašajo 12% aktive zadrug, s čimer je pokazano, da ti deleži ne predstavljajo samo simboličnega članstva zadrug pri Zvezi, temveč imajo značaj stvarnega doprinosa k njegovemu kapitalu. Temu nasproti stoji za polovico nižja postavka dolga za robo.

Zadruge razpolagajo z ogromnimi rezervami (rezervni in ostali fondi) v skupnem iznosu 59,6 milijonov kron (745 milijonov dinarjev). Rezervni fondi se nabirajo poglavitno iz dotacij vsakoletnih viškov, najmanj 15%. Ostali fondi so: fond za gradbe, fond za odpise, dispozijski fond in fond za deleže pri Zvezi.

Čisti višek za l. 1935. znaša 18,8 milijonov kron (235 milijonov dinarjev) in predstavlja ca 10% od zneska aktive in 45% od prometa.

Kretanje prometa. Švedske nabavljalne zadruge so prodale robe:

Leta	za šved. kron
1910	22,9 milijonov
1920	255,4 „
1930	342,5 „
1935	410,4 „

(to je 5 milijard 130 milijonov din!)

Pripomniti še moramo, da so zadruge to robo skoro do polovice nabavile preko svoje Zveze.

Po članu znaša prodaja povprečno 723 kron (preko din 9000) letno.

V vseh zadrugah je zaposlenih 13.800 uslužbencev. Njihove plače so l. 1935. znašale 27,5 milijonov kron ali 6,7% od iznosa prodaje.

*

Že v začetku smo omenili, da moremo o razvoju švedskega potrošnega združništva govoriti le skupno z razvojem in delovanjem njegove Zveze (Koopertiva Förbundet). Zveza je združna organizacijska, revizijska, denarna, poslovna in nabavljalna centrala in nosilka združnega pokreta, gospodarskega in idejnega. S svojimi zadrugami je Zveza v vsakem pogledu tako tesno povezana, da predstavlja morda edinstven primer v zgradbi mednarodnega potrošnega združništva.

Ob svoji ustanovitvi (l. 1899.) se je Zveza omejevala samo na vzgojo in dajanje splošnih direktiv. Toda že l. 1900. se je v njenem okrilju osnovalo društvo za nabavo robe na veliko. Po začetnih neuspehih se je l. 1905. začel posel ugodneje razvijati. Zveza je začela delovati kot samostojen grosist, ki je neodvisno kupoval in izvažal robo in naposled tudi sam začel z lastno proizvodnjo.

Do l. 1919. so bili robni posli Zveze omejeni na špecerijo in na nekoliko najvažnejših potrebščin v gospodinjstvu. Od l. 1920. pa je odprla oddelek za tekstil, obutev, steklo, porcelan, posodje in železno robo. Danes ima Zveza 7 glavnih oddelkov: za živila (izvzemši koloniale), za tvorniško robo, kolonialo, specialne artikle, obutev, manufakturo in knjige. Najjačji je oddelek za živila.

Glede na današnji obseg poslov, ki jih vrši Zveza po svojih robnih oddelkih, glede na močno ostalo organizacijo in gospodarsko moč in glede na sposobnost, ki jo je pokazala pri snovanju lastnih podjetij, je postala Zveza faktor, ki ga na Švedskem mora vsakdo resno upoštevati. To je veljalo in velja tudi za razne karte, ki se, oziroma se spuščajo z njo v borbo. Vedno se je izkazalo, da je Zveza dovolj močna, da take borbe lahko tvega. Primerov za to je dovolj. Omenjamo njeno borbo s kartelom za proizvodnjo margarina, z mlinskim kartelom, s kartelom za obutev itd. (O tem smo na kratko govorili že v zadnji številki „Zadrugarja“. — Op. uredn.) Razen zadrugne tovarne margarina in lastnih mlinov ima Zveza tudi svojo tovarno testenin, tovarno obutve z dnevno kapaciteto 1000 parov, tovarno gumijevih izdelkov in galoš, tovarno za kemikalije, znano tovarno „Luma“ za električne žarnice itd. Povsod, kjer koli je bilo treba nastopiti proti neupravičeno visokim cenam, se je Zveza lotila samoprodukcije, če je le mogla dotični predmet plasirati v zadostni množini med včlanjene zadruge; pa to tudi šele v primerih, če so ji to dovoljevala lastna sredstva.

Bilančni iznos Zveze za l. 1935. izkazuje 169 milijonov kron, torej ne zaostaja mnogo za bilanco vseh ostalih zadrug (185 milijonov). Lastna sredstva so za navedeno leto znašala 36% celokupnih sredstev. Pri tem pa niso upoštevane vloge zadrugarjev (štednja), ki so same znašale 76,3 milijonov, niti ne fondi (39,6 milijonov).

Uslužbencev je imela Zveza konec l. 1935. v pisarnah 886, delavcev v tovarnah in skladiščih pa 3254.

Administrativno se deli Zveza na oddelke: Prvi glavni oddelek je organizacijski. Sem spada: sekretariat, odsek za studije in zadrugno šolo v Vor gordu, odsek za dopisno šolo, odsek za zadrugne publikacije in arhiva. Tudi oddelek za revizijo je priključen organizacijskemu oddelku. Drugi oddelek je poslovni, h kateremu spada 6 robnih pododdelkov in 10 oddelkov za zadrugno proizvodnjo. Tretji

glavni oddelek je oddelek za štednjo in računovodstvo. Posebni oddelek obstoji za administracijo nepremičnin.

Glavni organ Zveze je skupščina delegatov. Vsaka zadruga delegira po enega delegata, razen tega pa še po enega na vsakih 500 svojih članov in na vsakih 200.000 kron robnih nabavk, izvršenih pri Zvezi.

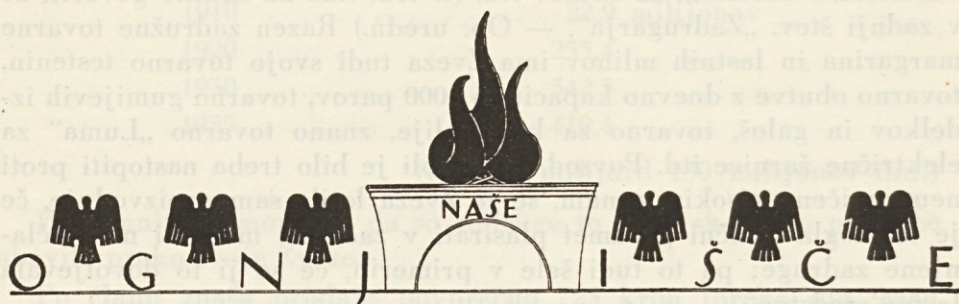
Upravni odbor Zveze sestoji do polovice iz upravnikov zadrug, druga polovica pa iz nestrokovnjakov, ki zastopajo neposredno stališče širokih slojev članstva. Na ta način je dosežena harmonija med strokovnim in združnim vodstvom in delom.

*

Podali smo na kratko vsebino dveh člankov, priobčenih v knjigi „Potrošaško zadrugarstvo u Švedskoj“ (Zadružna biblioteka Zveze, števil. 26). Iz njih si lahko ustvarimo vsaj približno sliko švedskega potrošnega združništva. Ta slika je vseskozi zanimiva in podučna. Upamo, da bo tudi naše čitatelje prepričala, da zadružna ideja niso sanje, nego realen pokret, ki se lahko sklicuje na stvarne in velike uspehe v našem gospodarskem in kulturnem življenju.

Mala država kot je Švedska, nam to najlepše dokazuje.

L. B.

Pletena jopica v štirih barvah.

Potrebujemo: 4 omote modre, 2 omota svetlo, 1 omot srednje in 1 omot temno-rdeče tanke volne. Dve vrsti pletilk: števil. 2 in števil. 2½. Kvačko števil. 14 in dva mala gumbka.

Prsna širina jopice je 85—90 cm, od rame do konca meri 53 cm, rokavni šiv 15—16 cm.

Spodnji del jopice je iz modre volne. Zgornji deli in rokavi pa iz svetlo, srednje in temno-rdeče volne, ki je razporejena takole: prva proga svetlo-rdeča, druga temno-rdeča, tretja sve-

tlo-rdeča, četrta srednje-rdeča in spet od kraja. Proge pletemo izmenoma po štiri vrste desnih in štiri vrste levih, le pri svetlo-rdečih progah nanese tako, da jih moramo iz iste barve narediti 5 vrst, ker se s takim postopkom menjanje volne na pravi strani ne pozna. Prednji in zadnji del sta enako pletena.

S pletilkami števil. 2 in modro volno naslanjemo 106 petelj in pletemo naslednji vzorec: 2 levi, 5 desnih. Vrsto začnemo s tremi desnimi in jo prav tako končamo. Na drugi strani pletemo tako kot običajno, da imamo na

pravi strani vedno po dve levi in 5 desnih. V tem vzorcu pletemo približno deset cm visoko, nato pa pletenje predenemo na pletilke štev. 2½. Takoj v prvi vrsti, potem pa v vsaki četrti po eno dopletemo, dokler nimamo na pletilkah 140 petelj, in pletemo do višine 31—32 cm stranske mere.

Rokavni izrez.

V začetku naslednjih dveh vrst zazankamo na vsaki strani po 11 petelj, potem pa snamemo v ta namen še po eno petljo v začetku vrste v naslednjih 16 vrstah. Zdaj pletemo naravnost do višine 39—40 cm od začetka.

Zadnji zgornji del.

S pletilkami štev. 2½ in svetlo-rdečo volno nasnujemo 92 petelj in pletemo:

1. proga: 4 vrste desnih v svetlo-rdeči barvi,
2. proga: 4 vrste levih v temno-rdeči barvi,
3. vrsta: 5 vrst desnih v svetlo-rdeči barvi,
4. vrsta: 4 vrste levih v srednje-rdeči barvi,
5. vrsta: 5 vrst desnih v svetlo-rdeči barvi.

Ta vzorec ponavljamo od druge proge ali pete vrste, dokler nimamo polnih šest svetlih prog. Nadaljujemo:

1. vrsta: 7 petelj zazankamo, pletemo 29 levih, zazankamo 20 petelj za vratni izrez, leve do konca vrste.
2. vrsta: Zazankamo 7 petelj, desne do konca. Nadaljujemo s srednje-rdečo barvo volne.
3. vrsta: Zazankamo 3 petlje in pletemo desne do konca.
4. vrsta: Zazankamo 7 petelj, leve do konca. Zadnji vrsti ponovimo.
7. vrsta: Zazankamo 2 petlji, desne do konca. Zazankamo ostale petlje in pričnemo na drugi strani pri vratnem izrezu s svetlo-rdečo volno.
8. vrsta: Zazankamo 3 petlje, desne do konca. Nadaljujemo s srednje-rdečo volno.
9. vrsta: Zazankamo 7 petelj, desne do konca.

10. vrsta: Zazankamo 3 petlje, leve do konca.
11. vrsta: Zazankamo 7 petelj, desne do konca.
12. vrsta: Zazankamo 2 petlji, leve do konca. Ostale petlje zazankamo.

Sprednji zgornji delček.

Pletemo ga prav tako kakor zadnjega, dokler ne dosežemo zadnje vrste druge srednje-rdeče proge, in nadaljujemo. Naslednja vrsta: Pletemo 58 levih, 16 petelj ohlapno zazankamo, leve do konca. Nadaljujemo s svetlo-rdečo volno. Naslednja vrsta: desne.

Nadaljujemo v tem vzorcu in zazankamo v prvi vrsti ob vratu 3 petlje, v drugi nobene, v tretji pa dve petlji. Od tu naprej popletemo po dve skupaj ob vratu v začetku vsake naslednjih petih vrst. V začetku vsake druge vrste na rami zazankamo po 7 petelj v štirih obrokih. Prenesemo volno na drugo stran vratnega izreza in pletemo po vzorcu prve strani.

Rokavi.

- S pletilkami štev. 2½ in svetlo-rdečo volno nasnujemo 14 petelj.
1. vrsta: Desne.
2. vrsta: Dopletemo 5 petelj in pletemo leve do

konca vrste. 3. vrsta: Desne. 4. vrsta: Kakor druga. 5. vrsta: Nadaljujemo s temno-rdečo volno, leve do konca. 6. vrsta: Dopletemo 5 petelj, desne do konca. 7. vrsta: Leve. 8. vrsta: Kakor šesta. 9. vrsta: Nadaljujemo s srednje-rdečo volno, leve do konca. 10. vrsta: Dopletemo 5 petelj, leve do konca, v zadnjo petljo vbodemo dvakrat. 11. vrsta: Desne, vbodemo dvakrat v prvo petljo. 12. vrsta: Kakor deseta. Nadaljujemo po vzorcu in dopletemo po eno petljo v začetku vsake vrste na tej strani, dokler nimamo na pletilkah 60 petelj. Od tu dalje dopletemo na tej strani v vsaki drugi vrsti po eno petljo, dokler jih nimamo na iglah 77. S temi petljami nadaljujemo 30 vrst. Sedaj pa začnemo snemati po eno petljo v začetku vsake druge vrste na izoblikovani strani rokava, dokler nimamo 60 petelj na pletilki. Od tu dalje snemamo po eno petljo v začetku vsake vrste, dokler jih nimamo 50 na igli, in snamemo po eno še v naslednjih šestih vrstah. Istčasno z zadnjimi šestimi petljami v zgornjem delu rokava zazankamo 5 petelj v začetku naslednjih šestih vrst na drugi strani rokava. Pletemo še eno celo vrsto in končamo.

Vratne proge.

S pletilkami šte. 2 in svetlo-rdečo volno nasnujemo 11 petelj in pletemo tako, da imamo na pravi strani samo desne do dolžine 33 cm. S temno-rdečo volno in pletilkami šte. 2 napletemo drugo tako progo in ju združimo tako, da so kraji podvihani.

Jopico sestavimo:

Rokave in zgornje dele po vlažni krpi na narobni strani nalahko polikamo. Prišijemo zgornje dele k prednjiku in zadnjiku, združimo vse šive in všijemo rokave. Ovratne proge prišijemo k izrezu tako, da je temna proga prišita, zadaj na sredi hrbta pa pustimo odprtino. Na koncu prog na-

redimo dve mali zankici, na nasprotno stran pa prišijemo dva mala gumbka. Okrog rokavov obkvačkamo vrsto stebričkov v svetlo-rdeči volni.

Pripomba: Slika in besedilo je posneto po angleški reviji „Housewife“, letošnje pete številke. Navodilo ni preizkušeno, ker zahteva ta postopek delo in izdatke, vendar je popis tako točen in izvedba dovolj enostavna, da jopico lahko naredimo, če imamo le malo vaje v pletenju. Prav to jopico lahko spletemo iz ostankov nove ali pa stare volne, skrbeti nam je le, da se barve ujemajo.

Megličeva.

Dajmo otrokom suho pecivo seboj v šolo.

Pripovedujejo, da bodo letos pri nas lešniki posebno dobro obrodili. Lešniki spadajo med najboljše suho sadje, ki jih ne morejo nadomestiti dragi in uvoženi mandeljni. Lešniki so zelo redilni, imajo dosti maščobe, sladkorja in drugih dragocenih hranilnih snovi, poleg tega po so še po okusu izredno prijetni. Zanimajmo se za te vrste sadja že zgodaj v jeseni, da nam jih ne bo zmanjkalo na trgu, kakor toliko drugih stvari v teh časih.

Spodaj navedena navodila za pravo otroškega peciva so posneta po nekem ameriškem listu in je vsako navodilo bilo nagrajeno s 5 dol. Ker so ta navodila preprosta in cenena, bodo morda marsikateri ljubeči mamici prišla prav in se jih bo poslužila.

Oranžno pecivo.

V posodi dobro spenimo: dve žlici nastrgane oranžne lupine, osminko surovega masla ali manj, skodelico sladkorja; nato dodamo dve utepeni jajci, $\frac{1}{4}$ skodelice oranžnega soka in na-

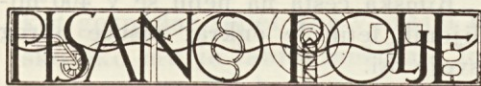
prej dobro utepamo. Posebej mešamo in presejemo 2 skodelici moke, 2 žlički pecilnega praška in pol žličke soli ter dodamo prvi mešanici. Po polovici žličke spuščamo mešanico na namazan pečenjak in pečemo v srednje vroči pečici približno deset minut.

Lešnikovo pecivo.

Mešamo pol skodelice presejane moke, skodelico sladkorja, skodelico sesekljanih lešnikov in pol žličke soli. Posebej utepemo sneg treh beljakov, dodamo malo vanilje ali ruma ter primešamo prvi mešanici. Po polovici žličke jih spuščamo na oljnat papir in puščamo med enim in drugim toliko prostora, da se lahko razlezejo. Pečemo jih v ne prevroči pečici, dokler niso lepo rumeni.

Prastaro navodilo ameriških priseljencev.

Skupaj presejemo 2 skodelici moke, žličko jedilne sode in pol žličke soli. Posebej stepemo $1\frac{1}{4}$ skodelice goste kisle smetane v trdo zmes in dodamo moki. Izoblikujemo različno pecivo, zvaljamo, zvijemo in zrežemo. Pečemo naglo v precej vroči pečici 12—15 minut. Če smetana ni zelo gosta, bo potreba dodati še malo moke.

Zemljepisne zanimivosti.

Najvišja človeška naselja se nahajajo v južnoameriških državah Peru in Čile. Kraj Quispisijamine leži 5270 m, kraj Chupinquina 5600 m visoko.

Najdaljša reka na svetu je Missisipi (6530 km), sledi mu Nil (6500 km). — Sava ima v vsej svoji dolžini le 940 km.

Najvišji slapovi niso niagarski. Pred njimi so Veliki vodopadi (598 m) na Labradorju.

Največje jezero sveta je Kaspiško, ki meri 438.00 km², to je približno toliko kot predvojna Nemčija.

Najvišji observatorij na svetu se nahaja na Mont Blancu v Franciji. Observatorij leži 4365 m nad morjem.

Najgloblji rudnik na svetu je rudnik Village Deap Mine v Ameriki; njegovi rovi segajo 2500 m pod površino zemlje.

Najdaljši viadukt je preko Slanega jezera (U. S. A.). Njegova dolžina znaša 55.000 m. — Borovniški viadukt je dolg le 470 m.

Z največjimi vodnimi silami razpolaga Afrika. Izračunali so, da bi Afrika lahko koristno uporabila 190.950.000 KS samo iz svojih vodnih sil. Dosedaj je od tega izkoriščala samo 33.000 KS (0'02%).

Najvišja zgradba na svetu je Empire State Building v New Yorku, ki je visok 321 m.

Največje železniško omrežje v Evropi ima Rusija (preko 80.000 km). Sledi ji Francija (65.000 km), Nemčija (nad 60.000 km), Angleška (45.000 km).

Najdaljši predor na svetu je Huntington Lake predor v Ameriki (21.670 m), ki mu sledi simplonski predor (19.731 m).

Med najdaljše mostove spada vseka kor most čez reko Hoangho (Kitajska), ki je dolg 3427 m.

„Dolgost življenja našega je kratka“, če pomislimo, da lahko doživi kit 500, želva 350, slon 250 in sokol 160 let. — Hrast doživi starost 1000 let, istotoliko lipa, smreka pa „samo“ 300 do 400 let.

Padobran je izumil Leonardo da Vinci. On je že l. 1496. delal poizkuse s padobranom.

Najgloblje jezero na svetu je Bajkalsko jezero v Sibiriji. Globoko je namreč na enem mestu 1523 m. Sledi mu jezero Tanganyika v Južni Afriki (1435 m). Naše Bohinjsko jezero ima komaj 180 m največje globine.

Največji otok na svetu je Grönland. Meri namreč 2.174.700 km² (tretjina Evropske Rusije). Naš največji otok pa je Krk s 407,9 km².

Z višine 900 m lahko vidimo 107 km v daljavo, z višine 3000 m pa 195,5 km v daljavo.

Do središča zemlje meri pot 6 milijonov 378.000 m.

Najdaljša železniška proga bo transafriška železnica (Capetown-Kairo) s 6.550 km. Dosedaj najdaljše železnice so: Transsibirska (Čeljabinsk—Vladivostok 6500 km) in Southern Pacific železnica (New Orleans—Los Angeles 6250 km).

Največje vzpetine, dosežene z železnico brez zobov so:

Na peruansko-andski prog, kraj Tachio (4875 m).

Na chilenski železnici, kraj Orkro (3596 m).

Z zobčasto in žično železnico pa so bile dosežene sledeče višine:

Na Jungfrau železnici 3457 m.

Na Gornetgrad železnici pa 3102 m.

Na naših progah so bile dosežene sledeče najvišje točke:

Z železnico brez zobov: proga Sarajevo—Mostar (stara trasa 1000 m), Užice—Vardište—Šargan Vitasi (Mokra Planina 810 m) in Zagreb—Sušak, odsek Lokve—Vrata (836 m).

Naivjša gora sicer precej ravninske Avstralije je Mont Kosciuszko (legendaren poljski junak iz bojev za osvoboditev) z 2240 m.

Priroda kot stavbenik.

Še pred nastopom človeštva na zemlji so obstojale čudovite zgradbe, ki jih je zgradila priroda sama. Na škotski obali je tekom časa sredi morja na Hebridskem otoku Staffo velikanški tempelj, ki je dolg 100 m in ki ima

70 m visoke, simetrične stebre. Ti stebri podpirajo ogromne rezane skale. Tlo se nahajajo pod vodo, ob stebrih pa se odbija šum morskih valov. Pred milijoni leti je iz zemlje izvirajoč žareči bazalt po ohladitvi v svoji notranjosti razpadel v te oblike.

Na New Zeelandu je v sivi davnini začela iz zemlje bruhati kipeča voda, ki je izločevala kristalast kremen. To je trajalo toliko časa, dokler ni sijajna, alabastru podobna terasa kot slap okamenela v stopnice z lesketajočimi se modrimi kristali. Delo, ki je trajalo morda tisoče let, je narava zopet v hipu zrušila. Vulkan je v hipu uničil prekrasno stavbo.

Na grebenih čeških Krkonošev se dviga tako zvani „poldanski“ kamen. Ljudje vidijo v njem okamenelega meniha. V megli in mesečini je podobnost naravnost čudovita.

V starem Babilonu so že 1900 pred Kr. znali reševati enačbe z dvema neznanckama.

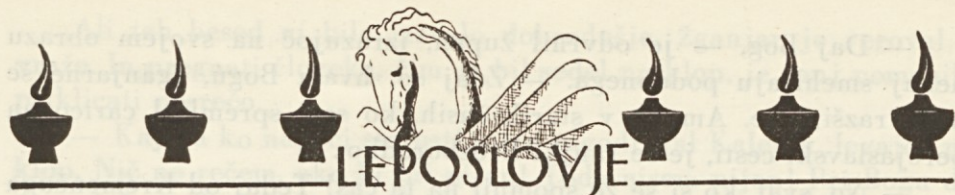
Nemčija je l. 1938. iz inozemstva uvozila 4.959.000 ton nafte; od tega 70% iz Venezuele in holandske Zapadne Indije.

Banane dajejo na 1 ar 44 krat več hrane kot krompir in 150 krat več kot pšenica.

Rimska cesta na nebu se v 400 milijonih letih le enkrat zasuje okrog svoje osi.

Kakšno moč ima sončna toplota, so ugotovili na Eiffelovem stolpu v Parizu. S točnim merjenjem so dognali, da sončni žarki zelo močno učinkujejo na železno konstrukcijo stolpa. Zaradi pripekanja sonca se namreč vrh stolpa na strani, ki je obrnjena proti soncu, nagne, in sicer zjutraj za 150 mm proti vzhodu. Ponoči se stolp vrne v normalen položaj.

Nadomestek radija (dragocenega sredstva za zdravljenje raka) se imenuje mesothorij. Ima iste kemične lastnosti kot radij.

Nikolaj Vasiljevič Gogolj:

Prevedla: M. Kragelj in S. Kun

Majska noč ali utopljenka

(Povest.) — (Nadaljevanje.)

IV.

Fantje noré.

Na koncu ulice je bila razsvetljena le še ena koč. To je bila županova hiša. Župan je bil že zdavno povečerjal in bil bi že davno zaspal, da ni bil tačas pri njem v gostéh žganjar, ki ga je bil napotil k njemu grajščak, lastnik nekoliškega sveta med svobodnimi kazaki, z naročilom, da sezida žganjarno. V kotu, pod božjimi podobami, na častnem mestu, je sedel gost, malo debelušasto človeče, z majhnimi, venomer se smejočimi očesci. Iz njih je kar žarelo veselje, s katerim je pušil kratko pipo. Od časa do časa je pljunil in s prstom potlačil v pepel izgorevajoči tobak, ki je lezel iz nje. Oblaki dima so se naglo dvigali nad njim in ga zavijali v sivo meglo. Bilo je, kakor da se je dimnik kake žganjarne naveličal ždeti na svoji strehi ter je, zahotevši se mu izprehoda, zdaj dostojanstveno sedel v županovi koči za mizo. Izpod nosa so mu sršeli kratki in gosti brki; migetali so skoz nejasno tobakovo meglo, da so bili videti liki miš, ki jo je žganjar ujel in držal v ustih, krateč samodržstvo kaščinemu mačku. Župan je kot gospodar sedel kar v srajci in v širokih platnenih hlačah. Orlovsko oko mu je lahno mežikalo in od časa do časa mrknilo kakor večerno sonce. Na koncu mize je vlekel pipo eden od vaških redarjev, ki so stali pod županovim poveljstvom in ki je iz spoštovanja do gospodarja sedel v suknjiču.

— Ali kmalu kanite, — se je obrnil župan do žganjarja, prekrižavši se na zdehajoča usta. — postaviti to žganjarno?

— Ako Bog da, bomo menda žgali še to jesen. Na praznik Pokrova sv. Bogorodice, stavim, da bo gospod župan z nogami že pisal nemške preste po cesti.

Ob izgovarjanju teh besed so žganjarjeva očesca mrknila; namesto njih pa so se razpustili žarki do samih ušes; vse telo se mu je od smeha zamajalo, a vesele ustnice so mu za hip izpustile kadečo se pipo.

— Daj Bog, — je odvrnil župan, izrazujoč na svojem obrazu nekaj smehljaju podobnega. — Zdaj so, hvala Bogú, žganjarne še malo razširjene. Ampak v starih časih, ko sem spremljal carico na perejaslavski cesti, je še ranjki Brezborodko...

— No, svat, ko si se že spomnil na ta čas! Tedaj od Kremenčuga do samih Romen nisi naštel niti dveh žganjarn. Sedaj pa... Ali si slišal, kaj so izumili prekleti Nemci? Kmalu bomo, pravijo, žgali, ne z drvni kakor vsi pošteni kristjani, temveč z neko vražjo paro... Pri teh besedah se je žganjar zagledal na mizo in v svoje na njo položene roke.

— Kako, s paro — pri Bogu, ne razumem!

— Kakšni kozli so ti to, Bog mi odpusti, ti Nemci! — je dejal župan. — Kar s palico bi jih te pesjane! Ste li že kdaj čuli, da bi se s pomočjo pare dalo kaj zavreti. Tako še žlice boršča ne bi prinesel k ustom, ne da bi si jih spekel liki mladega prešiča...

— In ti, svat, — se je oglasila, s podse skrčnimi nogami na zapečku sedeča svakinja, — boš živel ves ta čas pri nas brez žene?

— Čemu pa mi bo? Druga stvar bi bila, ako bi bila kaj prida.

— Ali ni lepa? — je vprašal župan in zapičil oko vanj.

— Pa še kako! Stara ko sam vrag. Gobec pa ji je nagrban kakor prazna mošnja.

In nizka žganjarjeva stavba se je spet zamajala od glasnega smeha.

Tačas je nekaj potipalo po durih. Vrata so se odprla in kmet je, ne da bi snel kučmo, vstopil čez prag, se ustavil, kakor da nekaj premišljuje, sredi izbe ter si ogledoval strop. Bil je naš znanec Kalenik.

— No, pa sem le našel domov, — je spregovoril in omahnil pri vratih na klop, ne da bi se brigal za navzoče. — Vidiš, kako ti je satan, ta vražji sin, raztegnil cesto! Hodiš in hodiš, pa nikjer konca! Noge so ti, kakor da ti jih je kdo prelomil. Baba, he, poišči mi kožuh in postelji mi. K tebi za peč ne grem, pri Bogu da ne: bolé me noge. Poišči ga, pravim, tam visi v blagoslovljenem kotu. Pazi le, da mi ne prevrneš lonca s tobakom. Toda nikar. Rajši se ne dotikaj, ne dotikaj se ničesar! Morda si danes pijana... Sam ga poiščem.

Kalenik se je malo privzdignil, toda nepremagljiva sila ga je prikovala na klop.

— Ta je pa dobra, — je dejal župan: — pride v tujo hišo in ti ukazuje kakor doma! Pod kap ga postavim — dokler je še čil in zdrav!

— Pusti ga, svat, da si odpočije! — je posredoval žganjar, pridržavši ga za roko. — To je koristen človek: še več takšnih, pa bi nam žganjarna krasno uspevala...

Ali teh besed ni bilo izzvalo dobrodušje. Žganjar je veroval v vraže. In pregnati človeka, čim je bil sedel na klop, je zanj pomenilo priklicati nesrečo.

— Kaj pa ko napoči starost! — je zagodrnjal Kalenik, legajoč na klop. Nič ne rečem, ako bi bil pijan! Toda nisem pijan! Pri Bogu da nisem! Čemu bi lagal! To bi bil celo pripravljen potrditi samemu županu. Kaj meni župan? Crkne naj, pesjan! Pljunem nanj! Naj ga voz pomendra, hudiča enookega! To, da ljudi na mrazu obliva...

— Ej, ej! Svinja ti pricaplja v kočo, pa ti še parklje izteza čez mizo! — je vzrožil župan in jezno vstal s svojega sedeža. Toda v tem hipu se s treskom razleti okno v drobce in težki kamen mu prileti baš pred noge.

Župan obstane. — Ako izvem, kateri obešenjak je vrgel tale kamen — je dejal in ga pobiral, — jaz bi ga že naučil kozjih molitvic! Kakšne šale! — je nadaljeval in ogledaval kamen s plamtečim pogledom. — Črepinjo mu razbijem z njim!...

— Stoj, stoj! Bog ne daj, svat! — je povzel ves bled žganjar. Bog te odvrni pred tem, da kogar koli na tem ali onem svetu počaščaš s takšno psovko!

— Glej, glej! Zaščitnik se je našel! Pogine naj!

— Niti misliti si ne prizadeni kaj takšnega! Ti gotovo ne veš, kaj se je zgodilo z mojo pokojno taščo?

— S taščo?

— Da, s taščo. Zvečer, morda nekoliko prej kakor danes, so sedli k večerji: pokojna moja tašča, pokojni tast, hlapec, dekla, pa še kakih pet otrok. Tašča je bila pravkar usula iz velikega kotla v skledo nekoliko žgancev, da bi ne bili tolikanj vroči. Ker pa so bili vsi po končanem delu lačni, niso hoteli čakati, da bi se žganci ohladili. Nabodli so jih na dolge, lesene palčke in jih pričeli jesti. Tedaj — sam Bog vedi kdo je bil in od kod se je vzel, se je pojavil človek, ki je prosil, naj ga puste k skledi. Kdo ne bi nasitil lačnega človeka? Dali so mu palčko. In glej — gost pospravlja žgance kakor krava seno. Drugi so komaj pogoltnili po enega in nabadali s palčko drugega, je bilo pri njem dno že gladko kakor gosposki pod. Tašča jih je usula drugič. Misli si, gost se je najedel, pa jih bo zdaj manj pospravil. Kaj še: še bolj pošteno se je pričel basati. Izpraznil je še drugo skledo. „Da bi te zadušili žganci!“ je pomislila lačna tašča. In ni še pomislila do kraja — že se je onemu zaletelo in je telebnil na tla. Priškočili so k njemu — a nobene sape več. Zadušil se je.

— Prav mu je bilo, požeruhu prekletemu! — je dejal župan.

— Že, že! Pa le ni bilo tako: od onega časa tašča ni imela več miru. Komaj se je znočilo, že se ji prikaže mrlič. Zajaše dimnik, prokletnik in v ustih ti drži žganec. Čez dan je vse mirno in ni o

njem ne duha, ne sluha; komaj pa se zvečeri, poglej tja na streho: že ti je pesjan zajahal dimnik.

— In žganec v zobeh?

— Da, žganec v zobeh.

— Čudno, svat! Sicer pa sem že tudi sam čul o pokojnici nekaj podobnega...

Zopet je obmolknil župan. Pod oknom se je začul šum in topot plesalcev. Najprej so tiho zazvene le strune bandure; potem se jim je pridružil glas. Strune so zadonele krepkeje, še nekoliko glasov se je pridružilo in kakor vihar je zadonela pesem:

— Fantje, fantje, naše glave

čvrste so nam še in zdrave...

• Njemu pa, ki nam župani

se že kisajo možgani.

Kad možganska mu klopoče.

Hajd, sodar, nabij obroče!

Hajd, nabij mu jih po glavi,

da se reža mu popravi!

Le nabij mu jih in zmlati

ga povrh po zadnji plati!

Čvrsto, krepko ga oplazi,

ker nam za dekleti lazi!

Nič ne maraj, naj le stoka

babja muha enooka!

Hej sodar, le čvrsto mahni

slo prešestno mu izplahni.

Mahni krepko, mahni čvrsto,

dedec stari spada v krsto.

In če to še ne zaleže,

prinesite vode sveže,

z mrzlo ga oblijte prho

vzorno to župansko mrho! —

— — — — —

— Imenitna pesem, svat! — je izjavil žganjar, nagnivši glavo nekoliko v stran in obrnivši se k županu, ki je v osuplosti nad tolikšno predrznostjo kar okamenel. — Imenitna, zares! Slabo je le to na njej, da opeva župana z ne povsem pristojnimi besedami...

In spet je položil roke na mizo z nekakim sladkim sočutjem v očeh in z neko vdano pripravljenostjo k nadaljnjemu posluhu, kajti pod oknom je še vedno grmel grohot in so se razlegali klici:

— Še enkrat! Še enkrat!

Toda pozorno oko bi bilo tedaj takoj opazilo, da prepadenost ne bo več dala županu vztrajati še delj na enem mestu. Tudi star, izkušen maček pušča včasih begati tako neizkušeno miš okrog lastnega repa, pa medtem že snuje načrt, kako bi ji prestregel pot v luknjico. Županovo oko je bilo uprto še v okno, ko mu je roka, namignivši redarju, že držala leseno kljuko vrat in se je zdajci na ulici zaslišal vzklik ... Žganjar, ki je k številnim svojim vrlinam prišteval tudi radovednost, si je hitro še natlačil v pipo tobaka in zbežal na ulico; toda izzivači so se že bili razbežali.

— O ne, ti se mi pa ne izmuzneš! — je kričal župan in vlekel za roko človeka v narobe, z dlako vzven oblečenem ovčjem kožuhu. Žganjar ni hotel muditi časa; urno je pritekel, da pogleda v obraz kalilcu miru. Ali čim je ugledal dolgo brado in strašno se režečega spaka, se je ves preplašen ritensko umaknil.

— Ne, ne, ne boš se mi izmuznil! — je kričal župan in vlekel jetnika naravnost v vežo. Ta mu je mirno in brez upora sledil, kakor da gre v svojo hišo. — Karpo, odkleni kamro, — je zaklical župan redarju. — Tja v temnico ga vtaknemo. Potem zbudimo pisarja, zberemo redarje, polovimo še vse ostale razgrajače in jim vsem še danes izrečemo sodbo!

Obešanka v veži je zaškrtnila in redar je odprl temnico.

Tedaj pa se je ujetnik, izkoriščajoč vežno temo, nenadoma z orjaškim sunkom izruval iz županovega prijema.

— Kam? — je zarjul župan — in ga vnovič in še krepkeje zgrabil za vrat.

— Pusti me, jaz sem! — se je tedaj zaslišal tanki glas.

— Nič ne pomaga, prav nič, bratec. Lahko vreščiš kakor sam vrag, ne le kakor babica, mene ne ukaniš! — Sunil ga je v temnico s takšno silo, da je ubogi jetnik zastokal in telebnil po tleh, sam pa se je v spremstvu redarja odpravil v pisarjevo kočo. Za njima je kakor kadeč se parobrod, stopical žganjar.

Zamišljeni in s povešenimi glavami so vsi trije stopali, ko nenadoma tam, ob vhodu v zagatno uličico, vsi trije na en glas vzkliknejo od jakega udarca po čelih. In ravno takšen vzklik jim je odjeknil v odgovor. Župan je pomežiknil z očesom in na svoje začudenje ugledal pred seboj pisarja z dvema redarjema.

— K tebi sem na potu, gospod pisar!

— Jaz pa k tvoji milosti, gospod župan!

— Čudeži se gode, gospod pisar!

— Da, čudne stvari, gospod župan!

— Kako meniš?

— Fantje besne! V gručah razgrajajo po ulicah. In tvojo milost povelikujejo s kaj čudnimi besedami... Skratka, sram me je povedati. Pijani maskal¹ jih ne bi tvegali izustiti s svojim pijanim jezikom. (Pri teh besedah je suhljati, širokohladi pisar, s telovnikom v barvi vinskih drož, venomer iztegoval in pritegoval vrat.) — Malo sem zadremal, pa so me, prekleti paglavci, dvignili iz postelje s svojimi nesramnimi pesmimi in z ropotom! Hotel sem jim pošteno posvetiti, a preden sem zlezel v hlače in v telovnik, že se je drhal razbežala na vse vetrove. Toda kolovodja se nam le ni izmuznil. Zdaj prepeva v jetniški celici. Vse je plamtelo v meni, da bi spoznal tega ptiča, toda rilec mu je tako namazan s sajami kakor samemu hudiču, ki kuje grešnikom žeblje.

— Kako pa je oblečen, gospod pisar?

— V ovčji kožuh, z dlako navzven, pesjan, gospod župan!

— Pa nič ne lažeš, gospod pisar? Kaj, če sedi zdaj ta paglavec pri meni v temnici?

— Nikakor, gospod župan! Ali pa si se sam — pa brez zamere — zlagal.

— Prinesite luč! Pogledamo ga!

Prinesli so luč, odprli vrata, a župan je od začudenosti obstrmel, ko je pred seboj zagledal — svakinjo.

— Povej, prosim — s temi besedami je pristopila k njemu: — ali si že res čisto obnorel? Ali je bila v tvoji enooki butici še trohica možganov, ko si me sunil v temnico? Sreča, da nisem butnila z glavo ob železno kljuko. Ali ti nisem dovolj kričala, da sem jaz? Pa si me, prekleti medved zgrabil s svojima železnima šapama in me sunil! Naj bi te na drugem svetu zato hudiči suvali!

Zadnje besede je odnesla za vrata na ulico, kamor se je odpravila zaradi kakršnih koli si že bodi vzrokov.

— Da! Zdaj vidim, da si ti! — je rekel župan kakor da se je zbudil. — Kaj praviš k temu, gospod pisar: ali ti ta paglavec ni zvitorepec?

— Pa še kakšen zvitorepec, gospod župan!

— Ali ni že skrajni čas, da jih pošteno potipljemo in jih prisilimo k delu?

— Da, skrajni čas, že skrajni čas, gospod župan!

— Ti bedaki so si vtepli... Pa kaj za vraga je to? Zdi se mi kakor da čujem krik svakinje z ulice... Ti bedaki so si vtepli v glavo, da sem njim enak. Mislijo, da sem njih čisto navaden brat, navaden kazak!... — Pretrgan kašelj, ki je sledil tem besedam in izpod čela uprto oko sta dajala uganiti, da se župan zdajci pripravlja izpre-

¹ Zaničljiv pridevek Malomsov, s katerim psujejo vse Velikomse.

govoriti nekaj važnega. — V tisoč... te preklete letnice ne izpregovorim, če me ubijete, no — v letu takratnega komisarja Ledačega, je bil izdan ukaz izbrati med kazaki najbolj brumno glavico. O (ta „o“ je župan izpregovoril s povzdignjenim prstom) najbolj brumno glavico med vsemi! Za vodnika carice. Jaz sem tedaj...

— Kaj bi govorili! To že itak vsak ve, gospod župan! Vse vedo, kako si zaslužil carsko milost. Zdaj rajši priznaj, da imam jaz prav: naprtil si svoji duši malo greha, rekoč, da si ujel paglavca v obrnjenem kožuhu?

— Kar se tiče tega zlodeja v obrnjenem kožuhu, ga je treba drugim za vzgled vkovati v okove in pošteno kaznovati. Izve naj, kaj pomeni oblast! Kdo pa postavlja župana, ako ne car sam? Potem polovimo tudi še ostale. Nisem še pozabil, kako so prekleti paglavci nagnali v moj zelenjadni vrt celo čredo svinj, ki so mi požrle vse zelje in vse kumare; nisem še pozabil, kako so vražji pobalini odklonili pomoč pri mlatvi mojega žita; nisem pozabil... no, pa ako gredo tudi vsi oni z vragom, da le za vsako ceno izvem, kdo je ta lopov v narobe obrnjenem kožuhu.

— Spreten ptič ti je to vsekakor! — je dejal žganjar, čigar lica so se med tem razgovorom neprestano basala kakor oblegovalni top z dimom in čigar ustnice so od časa do časa izpuščale pipo ter bruhale cele valove oblakov. — Takega človeka končno tudi ne bi bilo slabo pridržati za vsak primer pri žganjarni, ali pa še bolje obesiti ga na vrh hrasta mesto kadilnice.

Ta dovtip se žganjarju ni zdel čisto neumen in takoj se je odločil, ne da bi čakal na pristanek ostalih, nagraditi se s hripavim smehom.

Tačas so se možje približali do male, skoro že k zemlji nagibajoče se koče. Radovednost naših potnikov se je stopnjevala: vsi so se zgrnili okrog vrat. Pisar je izvlekel ključ, zarožljaj po ključavnici, toda ključ je bil od njegove skrinje. Nestrpnost se je stopnjevala še bolj. Segel je z roko v žep, šaril po njem in ko ključa ni našel, bruhnil nekaj krepkih kletvic.

— Na tu je! — je vzkliknil naposled, ko je izvlekel ključ iz globine žepa, všitega v njegove ohlapne hlače.

Pri teh besedah so se srca naših junakov prelila v eno in to ogromno srce je udarjalo s tolikšno silo, da njegovega neenakomernega udarjanja ni moglo preglasiti rožljanje ključavnice. Vrata so se odprla in... župan je prebledel kakor platno; žganjarja je spreletel mrz in se je zdelo, kakor da mu hočejo lasje odleteti proti nebu. Pisarjev obraz je navdahnila groza; redarji so prirasli k tlom in niso utegnili zapeti široko zevajočih ust: pred njimi je stala svakinja.

(Nadaljevanje prih.)

Ing. Gorše Franc:

OBČNI ZBOR LJUBLJANSKEGA PODPORNEGA DRUŠTVA.

Dne 25. avgusta t. l. so v Delavski zbornici zborovali zaupniki ljubljanskega podpornega društva železniških uslužbenecv in upokojenecv. Članstvo tega društva ne živi samo v kompaktnih skupinah dveh največjih železničarskih središč. Ljubljani in Mariboru, temveč je raztreseno po vseh edinicah in progah območja ljubljanske železniške direkcije ter sega s posameznimi vejami v zagrebško in beograjsko železniško upravo, upokojenci pa živijo v vseh krajih naše domovine. Število članov dosega skoraj 11.500.

Občnega zbora se je udeležilo od 117 izvoljenih zaupnikov 97 in lepo število ljubljanskega članstva. Skupščina je potekla dostojno in resno, točke dnevnega reda so se obravnavale izčrpno in stvarno. Med članstvom in občnim zborom pa bi ostala neka praznina, ako bi se članom ne sporočilo to, kar se je na skupščini obravnavalo.

Iz izčrpnega poročilo upravnega odbora, ki ga je podal predsednik društva, se vidi, da se je vršilo društveno delo v dveh smereh. Najprvo se je društveno vodstvo trudilo, kar najvestneje in točneje izvršiti vse sklepe, ki mu jih je naložil zadnji občni zbor, nato pa pripraviti preosnovanje društva na nov pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, ki ga je izdalo ministrstvo za trgovino in industrijo.

Predlanski občni zbor je naročil upravnemu odboru, da mora oceniti vse društvene nepremičnine, sestaviti vsako leto proračun, predložiti ločene račune hotelskega obrata, hiše in društvenega poslovanja, poživeti med mladimi železničarji pristopanje v društvo in urediti članstvo s 300 člani, ki niso redno plačevali mesečnih prispevkov. Letošnji občni zbor je ugotovil, da je društveno vodstvo vse sklepe izvršilo ter pripravilo poslovno osnovo in pravila za društveno preosno-

vanje odnosno ozdravljenje njegovega finančnega položaja.

Sodni zaprišeženec je ocenil vrednost hiše in zemljišča na Sv. Petra cesti, ki obsega 1855 m², na din 1.967.687'50, 5 parcel travnikov v katastrski občini kapucinskega predmestja ob Tyrševi cesti in Einspillerjevi ulici v obsegu 2528 m² na din 793.845 ter posestvo v katastrski občini Brinje v obsegu 15.037 m² na din 589.180'—. Vrednost vseh društvenih nepremičnin znaša torej 3.550.712'50 din. Prirastek premoženja je znašal v letu 1938. din 346.566'37, v letu 1939. pa din 257.699'80; konec leta 1939. je bilo v blagajni in poštni hranilnici din 104.079 gotovine, v posojilnicah in hranilnicah pa din 129.552'62 vlog. Dolg pri kreditni zadrugi se je zmanjšal v letu 1939. od din 214.706'79 na din 97.632. Na dan občnega zbora je imelo društvo din 380.000'— likvidnega denarja, dolga pri kreditni zadrugi pa niti ne za din 50.000'—. Konec leta 1940. bo društvo brez dolga. vlog in gotovine bo pa imelo okoli din 450.000'—. Premoženje, vloge in gotovina se dvigajo in rastejo. Društveno vodstvo torej nima skrbi, kje naj vzame denar za posmrtnine. Račun hotela in hiše na Sv. Petra cesti kaže, da so se te nepremičnine obrestovale leta 1938. z 2 3/4%, v letu 1939. pa s 4%. Občni zbor je zaradi nizkih obresti, ki jih donašata hotel in hiša, naročil upravnemu odboru, da poskusi ob pravem času te nepremičnine prodati. Proračun za tekoče leto kaže okoli din 280.000 več dohodkov kakor izdatkov.

Društveni odbor je šel po poti, ki mu jo je bil začrtal občni zbor in storil vse, da bi izboljšal upravo in finančni položaj društva. Med najvažnejše elemente društvenega zdravljenja spada zbiranje mladih članov. Pri tem so imeli nekateri agilni zaupniki in člani lepe uspehe in so pripeljali v poldrugem letu v društvo nad 600 novih članov. To kaže, da smisel za vzajemnost in požrtvovalnost med železničarji še nista izumrli.

Da bi le našli mnogo posnemalcev! Nabiranje mladega članstva je za društvo življenjskega pomena in ni nič manj potrebno, kakor so močnemu drevesu potrebne korenine, ki z njimi dobiva sveži sok za rast in krepitev. Brez dotoka mladega članstva bi društvo shiralo in popolnoma umrlo. Pridobivanje novih članov je velevažen činitelj pri sanaciji društva, ž njimi računa tudi vsaka poslovna osnova. Dolžnost vsakega člana je, skrbeti za podmladek društvenega članstva. Komur je mar blagor društva naj pridobiva nove mlade člane!

V minuli poslovni dobi je upravni odbor mnogo skrbel, da bi uvedel točnost pri plačevanju mesečnih prispevkov. Društveno vodstvo je posredovalo v 800 primerih nerednega plačevanja. Ko se je opazilo, da se taki primeri ne zmanjšajo, je upravni odbor določil dva odbornika, da vsak mesec pregledata plačilne pole in opomnita neredne plačnike na zaostanek. Ta skrb je mnogotere člane rešila, da niso bili črtani iz društva. Društveno vodstvo naj s to prakso nadaljuje, četudi tega ne predvidevajo društvena pravila.

Druga velika skrb upravnega odbora je bila, kako zadostiti zahtevi glede preoblikovanja društva v skladu z določbami pravilnika o ustanovah človekoljubnega značaja a pri tem ne škodovati naporem akcijskega odbora, ki si je prizadeval doseči omiljenje strogih določb pravilnika. Društveno vodstvo je svojo nalogo rešilo tako, da stremljenju akcijskega odbora ni škodovalo, ni pa tudi društva preosnovalo, temveč je čakalo odločitve občnega zbora, ker je zvedelo, da se pripravlja nov pravilnik, ki bo sicer obdržal sedanje osnovne črte, a bo socialnejši in milejši v onih točkah, ki obravnavajo nalaganje društvenega premoženja in zbiranje matematične rezerve. Sedanji pravilnik ima poleg predpisov o imenu, sedežu in namenu društva tudi določbe o področju in krogu oseb, med katerimi naj posluje, kakor tudi o pravicah in dolžnostih članstva, ustroju dru-

štvenih organov, pogojih za plačevanje prispevkov, sklepanju letnih računov in določanju višine posmrtnine. Po tem pravilniku odgovarja društvo za svoje obveznosti s svojo imovino, ne pa tudi njegovi člani. Društvo mora, če se pokaže, da njegove obveznosti do članov niso pokrite ali ne zadoščajo za spolnjevanje obveznosti v prihodnje, s pritrditvijo najvišjega organa, občnega zbora, po predhodni odobritvi ministrstva za trgovino in industrijo ali zvišati članske prispevke ali znižati posmrtnino ali oboje. Društvo mora urediti svoje poslovanje po poslovni osnovi, ki predvideva premijsko rezervo in ki jo določi pooblaščen aktuar. Poslovna osnova mora vsebovati vse tehnične in druge podatke ter pojasnila, po katerih se more presoditi nameravano poslovanje človekoljubne ustanove. Članski prispevki in ostali dohodki morajo biti do obveznosti v takem razmerju, da je po načelih zavarovalne tehnike verjetno, da bodo zadoščali za pokritje obveznosti iz zavarovalnega razmerja.

Na osnovi teh predpisov je sestavil pooblaščen aktuar poslovno osnovo. Na podlagi premoženjskih podatkov društva od 1. januarja 1940. je ugotovil, da bi moralo znašati društveno premoženje din 5.335.973'84, ako bi hotelo zadostiti vsem obveznostim, ki jih ima do svojih članov v bodočnosti. Aktuar se pri svojem računu opira na tabele umrljivosti, stanje, prihod in odhod članstva, pričakovano in dejansko umrljivost članov ter obveznosti in imovinsko stanje društva. Aktuar, ki je vzel za osnovo svojega računa posmrtnino din 4.000, je ugotovil, da bi pri plačevanju 8 din mesečnega prispevka za člane, rojene po 31. decembru 1899. leta in 10 din za one, rojene pred 1. januarjem 1900 pri pristopni starosti pod 35 leti in dosmrtnem plačevanju mesečnih prispevkov in stopnjevalni korenčni dobi, ko dobi član prvo leto 400 din in vsako naslednje leto $\frac{1}{10}$ posmrtnine več, društvo v nekaj letih imelo zbrano vso matematično rezervo.

Upravni odbor je predložil občnemu zboru sanacijski načrt aktuarja in nova pravila, zgrajena na pravilniku, ki je še v veljavi. Ta pa spričo dejstva, da bo v doglednem času izdalo ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje nov pravilnik, oboje odklonil. Na občnem zboru je bil storjen le majhen korak k sanaciji društva s tem, da je bila sprejeta desetletna korenčna doba.

Razpoloženje zaupnikov na občnem zboru je bilo takšno, da se je jasno videlo, da noben občni zbor ne bo prostovoljno dovolil preosnovanje društva. Bije se borba med zaupniki društva in nadzorno oblastjo. V prvi fazi borbe je popustila nadzorna oblast, ako bo popustila tudi v drugi in končni, bo pokazala bodočnost. Dejstvo je samo to, da bo sanacija tem potrebnejša, čim bolj se bo odlašala. Brez sanacije, to je povišanja prispevkov ali znižanja posmrtnine, društvo ne bo uspevalo ne glede na to, da sedaj zanj ni nobene nevarnosti. Posledice dolgoletnega breznačrtnega gospodarjenja, ki so v tem, da se je posmrtnina brezmiselno povečavala, kakor hitro je bilo nekaj več gotovine v blagajni, prihajajo na dan. Članstvo bo moralo prej ali slej po zaupnikih na občnih zborih prostovoljno ali pod pritiskom nadzorne oblasti privoliti, da se bodo ali mesečni prispevki povečali za 2 din ali posmrtnina znižala za eno četrtino. Preračunano je, da bo mogoče doseči matematično rezervo pri omenjenem povišanju ali znižanje najkasneje v 6 letih, na kar bi se prispevki postopoma mogli znižati na 6 din. Na podoben način se je prostovoljno saniralo pred nekaj leti mariborsko podporno društvo, ki ima danes zbrano skoraj 100% matematično rezervo. Zgledu tega društva bo moralo slediti tudi ljubljansko. Novi upravni odbor stoji pred težko nalogo ureditve notranjega društvenega življenja. Naj bo njegovo prizadevanje polno lepih uspehov!

F. Robida:

ZADNJA JESENSKA OPRAVILA.

Glavna naša jesenska paša, t. j. ajda, je minila in z njo tudi zadnja letošnja paša. Tam okrog Male maše, ko ponehava cvetenje in medenje ajde, moramo zožiti žrela pri panjih za širino ene, največ dveh čebel in tako zožena žrela pustimo tudi kasneje, tako dolgo, dokler se ajdov med ne izdiši, kar se zavleče tudi v drugo polovico septembra. Razume se, da po prenehanju ajdove paše odpeljemo čebele takoj domov. Tja proti koncu septembra, ko se je ajdov med že izdišal, šele lahko odpremo panje brez večje nevarnosti, da bi nastalo ropanje. Seveda treba tudi sedaj previdnosti, ker laže je ropanje povzročiti kot pa zabraniti, posebno sedaj, ko čebele zaradi pomanjkanja paše povsod stikajo za sladko strdjo. Najboljše sredstvo proti ropanju se mi zdi še karbolna kislina. Z njo namažemo žrela napadenih panjev in tudi čebelnjak sam, ker njen zoprni duh odganja tuje čebele, dočim domačih ne prežene.

Preden se pripravimo k točenju, bi priporočal, da ugotovimo zalogo medu v plodiščih. V ta namen pregledamo vsak sat posebej ter si zapomnimo, koliko je medu na posameznih satih. Vsak sat v AŽ panju ima 10 dm² koristne površine, na vsak dm² gre na eni strani sata nekako 17 in pol deke medu, torej ima popolnoma zadelan sat na eni strani okrog 1,75 kg, na obeh straneh pa skupno 3 in pol kg medu. Zimska zaloga za panj naj iznaša vsaj 12 kg, kar zadošča nekako do konca aprila. Če ga je premalo, treba nadomestiti s sladkorjem. O pokladanju sladkorja glej čebelarske članke v juliju in avgustu letošnjega „Zadrugarja“. Ko smo torej ugotovili zalogo v plodišču, se lotimo medišča. Sate iz medišča zložimo na pripravljeno kozico, kjer jih pustimo

nekaj časa, da se čebele napijejo medu, kar pospešimo tudi s tem, da potrkamo parkrat s prstom po satniku. Site čebele niso tako hude in jih laže ometemo v sipalnik, od koder se kaj hitro sprae v panj. Priporočljivo je, da si par lepo izdelanih, vsaj do polovice z medom napolnjenih satov shranimo za pomladansko rezervo, vsaj po en sat za vsak panj. — Sate, katere smo iztrčali, damo zvečer nazaj v medišče, da jih čebele posuše, seveda pa moramo žrela medišč zapreti. Te osušene sate odvezamemo čez par dni, pokrijemo matične rešetke v mediščih z deščicami in odpremo žrela medišč, da zaostale čebele lahko odlete. Prazne sate nato zažvepljamo v primernem zrakotesnem zaboju, pri čemer naj bo posodica z žveplom na vrhu satja, ker je žvepleni dim težji od zraka in sili k dnu. Tako zažvepljane sate zavijemo po dva skupaj v svež časopisni papir, ker duh po tiskarskem črnilu odganja molje, ter jih nato shranimo v omari ali kakem zaboju v hladnem, toda suhem prostoru. Voščene pokrovce, ki se naberejo pri točenju pri odkrivanju satja, damo prav tako čebelarim polizati tako, kakor smo jih sneli z vilic, ne da bi jih stisnili v kepo. Te pokrovčke, kakor tudi druge voščene odpadke ter stiaro, nelepo, ali pokvarjeno satje pretopimo.

Kranjiče, katerim bomo odvezemali med, podiramo še kasneje, ko se je vsa zalega že izlegla. Pravi čebelar, z dovolj srčne izobrazbe in čuta, ne bo žvepljal svojih ljubljensk, ampak jih bo pretresel v primeren zabojček, ker bodo pač dobro služile, bodisi njemu samemu ali pa prijatelju čebelarju za ojačenje kakega panja. Čebelarji, ki imajo kranjiče, ki jih hočejo jeseni podreti, naj javijo to z vsemi podatki naši čebelarski zadrugi, ki bo rada poslala tja interesenta-čebelarja, ki bo prerad prevzel suhe čebele ter opravil tudi sam neprijeten posel pretresanja. Tako bodo zadovoljne obe strani — čebelarju I. ostane med brez posebnega truda, čebelar II. pa pride poceni do čebel. Seveda je pri tem paziti, niso li čebele mogoče okužene. S pretresenimi su-

himi čebelami pojačamo panj najlaže na sledeči način: V medišče, kamor smo postavili par medenih satov (2—3), stresemo čebele zvečer s pomočjo sipalnika ter jim dodamo tudi njihovo matico, zaprto v matičnico, žrelo medišča pustimo čez noč odprto, zgodaj zjutraj ga pa zapremo, zato pa odstranimo obe okenci v medišču in plodišču, da dobe čebele nekako zvezo okoli ločilne deske. Čez par dni (3—4) zapremo zopet okenci, odstranimo pa zato eno ločilno desko nad matično rešetko. Na ta način se nove čebele polagoma navzamejo duha plemenjaka ter izostane vsako medsebojno klanje. Dodavanje suhih čebel naj se izvrši pred jesenskim pitanjem, ker so po njem čebele preveč vznemirjene in bojaželjne. Matico odstranimo ono, ki je slabša ali starejša.

Ker preneha matica skoro z zaleganjem, a paše ni, se tudi čebele omejuje v svoji delavnosti. — Med iz oddaljenejših satov prenašajo v zimsko gnezdo, zadelavajo razpoke, le tu in tam se še kaka čebela moti na poznem jesenskem cvetju. Po njih vzgledu se ravna tudi čebelar, ker tudi on dokončava zadnja dela pri čebelah. Predvsem ugotovi, če so panji močni, dobro oskrbljeni z medom in seveda, če imajo matico in kaka je. Slabe ali stare matice je sedaj izmenjati, kar je zelo enostavno. Staro matico uničimo, a mlado matico spustimo čez kakih 4—5 ur v ono ulico, kjer smo staro ujeli. Še bolje je, da jo imamo zaprto en dan v matičnici ter jo spustimo med čebele šele drugi dan, ko so se čebele že prav dobro zavedle svoje osirotelosti. Tudi naj se slabiči ne vzimijo, ampak združijo, pri čemer jim izberemo najboljšo matico. Panji, ki imajo še mnogo zalege, naj jo nekoliko odstopijo slabšim panjem, ti naj pa dajo prvim v zameno prav toliko medenih satov. S tem izmenjavanjem dosežemo, da postanejo vse družine nekako enako močne. Če imajo panji premalo zaloge, jim moramo pokladati. Najboljši pitanec je ajdov med, dober tudi med od sončnic in cvetlični med, popolnoma neprimeren, da celo škodljiv pa gozdni med. Seveda moramo med pokladati takoj, da ga čebele še

utegnejo izdelati, sicer se pokvari in posledica je griža. Če pa pitamo s sladkorjem, naj se to konča do začetka oktobra, če pa zaradi hladnega vremena čebele ne bi hotele prejeti ponudene jim hrane, moramo pitati z zato urejenimi pitalniki iz medišča.

Končno naj pripomnim še to, da naj se pregledi panjev ter odvzemanje medu izvrši zgodaj zjutraj, ko čebele še niso tako živahne.

Morda bomo prav kmalu doživeli čase, ko ne bodo več viri naših dobav prodajalne odnosno tovarne, temveč naši lastni domovi. Desetkrat nam bo treba vsako stvar obrniti in premisliti, zakaj bi jo še lahko porabili. Obleke, ki jih ne moremo nositi več odrasli, bomo predelali za otroke, ali pa si kaj drugega sešili iz njih. Naša država ima čedalje večje težkoče z nabavami surovin za izdelovanje blaga. Nekatero državo nam jih nočejo prodati, druge nam jih zaradi prometnih ovir ne morejo dostavljati, tretje pa zahtevajo zanje take cene, ki jih naša kupna moč ne zmore in bi nabava po takih cenah pomenila veliko škodo za državo in posameznika. Nič več ne smemo torej računati na to, da bomo lahko kupili toliko, kolikor bomo hoteli, pa četudi imajo nekateri denar za to.

Čeprav smo se vsa leta po vojni neprestano pritoževali, kako slabi so časi, nismo bili z oblekami nikoli tako zalozeni kakor smo danes. Če bomo znali le količkaj previdno ravnati s temi oblekami, nam bodo vzdržale še leta in leta. Res je, da se naveličamo kmalu ene obleke, res pa je tudi, da nam dostikrat niti nova obleka ne napravi toliko veselja kakor iz starega predelana. Smrtni greh bi bil danes, v teh težkih časih zavreči kako oblačilo. Če je ne moremo porabiti za to stvar, jo porabimo za drugo. Iz velike obleke naredimo malo oblečko, krilce, jopico, hlačke, srajčko itd. Iz vseh

letnih ženskih oblek lahko napravimo polletne srajčke za dečke v pasu na elastiko ali pašček, ali pa po vzorcu ruske bluže. Pri vsakem komadu oblačila, katerega ne moremo več nositi, se vprašajmo: Kaj bi se dalo še iz tega narediti?

Preden začnemo iz starega v novo prenavljati, moramo najprej komad previdno razparati, potem oprati in polikati, ker šele tedaj moremo ugotoviti, koliko je še vredno in kaj lahko naredimo iz tega. Šibka mesta, ki so samo preplezana, podložimo, male luknjice pokrpamo z nitko blaga. Pranje igra pri tem zelo vlogo. Če pokvarimo blago pri pranju, ga ne moremo več uporabiti. Najprevidneje peremo v deževnici! Malokdo ve, kako lepo pere deževnica! Vsa kemična sredstva niso toliko vredna. Toda deževnica mora biti sveža, od komaj padlega dežja. Če blago ni zelo zamazano in če nima madežev, potem ga lahko operemo v deževnici tudi brez mila. Deževnica, kakor sveže zapadli sneg, ima v sebi kemične snovi, ki so čistilne. V deževnici oprano blago dobi lep blesk in je tudi likanja manj potrebno. V primerih madežev odstranimo najprvo vso umazanijo, potem pa peremo najprej v deževnici. V taki vodi brez skrbi peremo vse svilene in volnene obleke.

Prva svetovna vojna je trajala štiri leta. V tem času smo se marsikaj naučile same od sebe in od drugih. Zalog ni bilo, saj smo imele prej tako malo oblek. Proti koncu vojne smo nosile obleke ali krila iz rjuh. Vse boljše rjuhe so bile porabljene v ta namen. Izdelovalnice klobukov so prejele stare svilene dežnike in prenavljale iz njih ženske klobuke. K starim izkušnjam bomo sedaj, če bo treba, dodale še nove iznajdbe, in tako pomagale sebi in rodbini preko težkih časov, če bi prišli tudi nad nas.

Ker pa takih starih stvari ne moremo dajati šiviljam, je zelo potrebno, da zna vsaj ena oseba v rodbini vsaj malo šivati. Sploh bi ne smelo biti dekleta, pa tudi ne mladeniča, ki bi ne znal prijeti v roke šivanke! Izgovor, da šivanje ni za dečke, je nesmiselno, ko pa imamo ven-

dar toliko takih in drugačnih krojačev. Mnogo je deklet, ki si znajo same sešiti obleko, ne da bi se bile učile. Kako lahko bi bilo tem dekletom, če bi posečale tečaj za šivanje, ki jih prireja naša druga. V nekaj mesecih bi se lahko naučile temeljnega znanja krojenja in šivanja. Pozneje, ko bi imele same svoj dom in rodbino, bi one same znale podučiti svoje otroke o vrednosti tega znanja.

Predvsem pa je potrebno sedaj, da podučimo otroke, kako morajo varovati svoje oblačilo, da jim bo dalj časa lepo in celo. Nikoli naj se ne pripravijo h kakemu delu, ne da bi si pripasali predpasnik. Predpasnik je lahko oprati, cele obleke ne! S pranjem pa se obleka hitro izrabi. Čim pridemo iz urada ali šole domov, takoj se moramo preobleči v domačo obleko, ali če je čas kratak in se moramo spet vrniti na delo, pa si privežemo samo predpasnik. Že na cesti takoj ugotovimo, kdo zna paziti na obleko in kdo ne. Nekateri ljudje imajo na sebi povaljane, prašne, zmečkane obleke. V takih so v uradu, šoli in doma. Nobena naša rodbina ni tako ubožna, da bi bilo otroku treba spati v isti srajčki kakor gre v šolo.

Vedno se bo našla kaka stara srajca, pa če je tudi očetova in ima na sebi sto krp, da se otrok lahko preobleče. Če se bo preoblečil kot otrok, se bo preoblečil tudi pozneje kot odrasel človek. Starši, ki pošiljajo svoje otroke v šolo v zmečkanih, povaljanih srajčkih, kar velja posebno za dečke, izražajo s tem nespoštovanje do učiteljice in se jim ni treba čuditi, zakaj otrok ni tako priljubljen, kakor bi bil lahko. Umazanija odbija, pa če je njen lastnik še tako prikupen in nadarjen.

Tudi belo perilo lahko prenamenjamo. Preplezane rjuhe prerežemo po sredi in združimo v šive stranske robove, ki so še močni. Ali pa jim v sredo vstavimo nove dele. Izrabljene, a ne strgane brisače sešijemo po dve skupaj in jih prešijemo parkrat po sredi, ali pa jim prav tako vstavimo nove dele.

Če bo primanjkovalo belega blaga za perilo, si bomo nabavili barvasto ali kakršno koli. Tudi barvasto blago se da prav za vrste perila dobro uporabiti.

Taki in slični so nasveti danes naše združne prodajalne, ki želi našim članom dobro in ki pozna sedanji položaj domače in svetovne trgovine.

M.

Gospodarski in tržni pregled

Mast in slanina.

Nabavljalna zadruga je svojo zalogo masti razprodala na članstvo in je morala dobiti od svoje podružnice iz Maribora 5 sodov masti, da je krila potrebo za članstvo ljubljanske okolice.

Po večtedenskem poizvedovanju, telefonskim in brzojavnim povpraševanjem pri firmah, ki so prodajale mast v vagonih, ter pri Zvezi zadruga ni mogla dobiti 2 vagonov masti za Ljubljano, Jesenice in Maribor. Naposled se je posrečilo zaključiti 1 vagon masti najboljše kvalitete, toda po visoki ceni.

Cela banovina Hrvatska, Banat in Srbija so brez masti. Mesarji, trgovci, tovarnarji in prekupevalci so namenoma prikrili mast, da bi s tem prisilili oblast, da zviša ceno. Nekaj tovarnarjev, kakor

Predoviča iz Zemuna, ki je imel 12 vagonov masti skritih, so kaznovali, druge pa iščejo.

V dravski banovini je pomanjkanje masti in slanine občutno. Masti in slanine po maksimirani ceni ni ne na trgu ne v prodajalnah.

Moka.

Na podlagi čl. 5. odstavka 3. ter člena 6. uredbe o ukrepih za preskrbo prebivalstva in vojske s kruhom v soglasju z navodili urada za kontrolo cen (Službeni list št. 70 z dne 31. avgusta 1940.) je ban dravske banovine izdal naslednjo odločbo:

Določbe za mline.

1. Mlini, ki meljejo na merico (ujem), smejo mleti le a) po tipih, predpisanih v čl. 5. odstavka 1. uredbe o preskrbi pre-

bivalstva s kruhom, ali b) 80% enotno, nepresejano moko.

2. Mlini, ki meljejo na račun proizvajalca na merico (ujem), morajo vračati proizvajalcu za 100 kg pšenice: a) pri mletju, navedenem pod 1a): 10 kg bele moke, 60 kg krušne moke in 17 kg otrobov; b) pri mletju, navedenem pod 1b): 72 kg enotne moke in 17 kg otrobov. Ostane moka in otrobov smejo obdržati mlini zase kot odškodnino za mletev (merico).

3. Mlini, ki meljejo pšenico za račun proizvajalca in ne jemljejo merice, smejo računati za mletev 100 kg pšenice 30 din.

Maksimalne cene.

4. Glede na cene pšenice in mlevskih izdelkov v dunavski banovini, prevozne stroške in normalni zaslužek v trgovini na debelo in drobno se sme prodajati:

a) franko mlin brez vreč in prometnega davka skupaj s prispevkom v banovinski sklad za aprovizacijo: bela moka po 7'65 din, krušna moka ali enotna nepresejana moka po 4 din in otrobi po 2 din;

b) cena franko železniška postaja veletrgovca v dravski banovini sme znašati z izposojnino za vreče in z vštetim prometnim davkom za belo moko 8'40 din, krušno moko ali enotno nepresejano moko 4'55 din in za otrobe po 2'25 din (mlini, ki dostavljajo moko neposredno detajlistom in pekarnam, smejo zahtevati za belo moko franko železniška postaja z všteto izposojnino za vreče in s prometnim davkom največ 8'35 din, za krušno moko ali enotno nepresejano moko pa največ 4'50 din);

c) v prodaji na drobno se sme prodajati bela moka po največ 9 din, krušna ali enotna nepresejana moka po največ 5 din, otrobi pa se smejo prodajati po največ 2'50 din za kilogram.

Moka se bo prodajala zaradi visokih nabavnih cen in velikih stroškov davka, prevoza itd. torej po maksimiranih cenah, in sicer moka Og in Ogg po din 9— za kg in enotna moka po din 5— za kg.

Riž.

Riža ni in ga ca. 1 mesec ne bo mogoče dobiti iz Italije. V kratkem se bodo vršila ponovno pogajanja zastopnikov oblasti in lastnikov luščilnic riža za odkup večje količine neluščene riža.

Če bodo pogajanja uspela, dobimo riž konec oktobra od naših luščilnic riža.

Testenine.

Zaradi podražitve moke Og se bodo v istem razmerju podražile tudi vse testenine.

Jabolka za zimo.

Ker je letošnji rod sadja minimalen in ker je zaradi obilnega dežja sadje črveno in podvrženo gnitju, ne bo zadruga naročala in prodajala zimskih jabolk.

Sladkor.

Prošli mesec smo prejeli od glavne prodajne centrale za sladkor, ki ima svoj sedež v Beogradu, sladkor s 14 dnevno zakasnitvijo, kljub temu, da smo sladkor plačali že en mesec dni naprej. Sladkorja (1 vagon), ki smo ga kakor vsako leto zahtevali radi vkuhanja sadja, letos sploh ne dobimo.

Zaradi enakomerne razdelitve smo bili prisiljeni maksimirati količino sladkorja za vse naše člane. Toliko članom na znanje, da bodo vedeli s kakšnimi težkočami se mora zadruga boriti pri nabavi potrebin.

Kakor posnemamo iz časopisnih vesti, nekatere tvornice že dobivajo sladkorno repo ter izdelujejo sladkor, ki bo predvidoma prišel v promet že začetkom meseca oktobra.

Krompir.

Za cene krompirja se bje na ljubljanskem trgu velik boj med kmeti producenti, prekupci in konsumenti. Krompir so podražili okoličani-kmetje od lanskega leta za 100—150% in zahtevajo letos za kg 2 din. Ljubljansko tržno nadzorstvo pa je postavilo primerno ceno in sicer 1'50 din za kg. Okoličani in prekupci pa nočejo priznati od tržnega nadzorstva postavljene cene in skušajo prodajati krompir draže.

Naša zadruga bo tudi letos nakupila več vagonov gorenjskega krompirja, vendar je sedaj še prezgodaj, ker Gorenjci še niso izkopali vsega krompirja in ga osušili v kletih.

Letos bo treba posvečati krompirju posebno pažnjo, ker je rasel in zorel v dežju in je precej objeden, zato mora biti izkopen in spravljen v suhem vremenu, sicer bo še bolj izpostavljen gnitju.

Kako je v Beogradu in v Ljubljani?

Čitali smo v „Politiki“, da je beograjska občina odpravila že pred letom dni trošarino na zelenjavo in sedaj še za mast, fižol, zelje itd.

Beograjski župan je motiviral to ukinitve mestne trošarine na glavna živila s tem, da hoče preprečiti še večjo podražitev živil, ki jih potrebuje beograjsko prebivalstvo za svojo prehrano.

Smo radovedni, kaj bo ukrenila ljubljanska občina za ublažitev draginje in za redno in ceneno prehrano siromašnega prebivalstva.

Draginja.

Banska uprava dravske banovine je glede dovolitve povišanja cen drv in življenjskih potrebščin preveč širokogrudna.

Cene se vedno maksimirajo navzgor in se vse dovoli, kar veletrgovci zahtevajo.

Drva smo kupovali po 20 do 21 par za kg. Banska uprava je maksimirala ceno na 22 par in lesni trgovci zahtevajo že višje cene, da bo več zaslužka, kmet pa nima pri tem nobenega dobička, ker je drva trgovcu in prekupcu prodal po nizki ceni.

Sveže meso se je z dovoljenjem banske uprave podražilo za 2 din pri kg, čeravno se živina zadnja dva meseca ni podražila. Kg govejega mesa se v splošnem prodaja I. del 18 din in telečje tudi 18 din za kg.

Moka Og in Ogg se bo na drobno prodajala po 9 din za kg, dosedaj je bila cena 5 do 6 din.

Kg žemelj iz bele moke stane 16 din, torej 1 kom. 1 din. Žemlja je luksuzno pecivo in ni cena maksimirana.

Suho meso in salame ter prekajena slanina se draži iz dneva v dan in postajajo cene tem proizvodom kar neznosne.

Draginja bi se morala pobijati in preprečiti že pri izvoru, torej pri produktu. Danes bogatijo producenti in veliki špekulanti, trpi pa ter strada državni uslužbenec in delavec. Zakaj se ne bi dalo urediti tako, da bi sedanje težke čase vsi enakomerno prenašali, ne pa eni vse, drugi malo, nekateri pa sploh nič.

Drva.

Izvoz drv v inozemstvo je bil za nekaj časa ustavljen, ker mora izvoznik dobiti dovoljenje za izvoz in plačati 500 din takse za 10 tonski vagon. Kljub temu lesni trgovci nočejo prodati svojih zalog drv domačinu in tudi ne naši zadrugi, čeravno ponujamo najvišjo maksimirano ceno za kg.

Trgovski list glede drv piše: „Šipad dobi monopol trgovine z drvmi? Ing. Kurir poroča, da je bil na pristojnem mestu predložen predlog, da se izda naredba, po kateri bi država odkupila vse zaloge drv po maksimiranih cenah. Ta posel naj bi opravil „Šipad“.

Prisilnemu odkupu bi bila zavezana vsaka količina nad 3 vagone, kar pomeni dejansko vse zaloge in rezerve v državi. Namen te uredbe bi bil baje ta, da bi se za vsa mesta nad 30.000 ljudi zagotovile zadostne količine drv, dočim bi morala manjša mesta sama skrbeti za drva.

Namen tega predloga je morda dober, vendar ga naši prizadeti gospodarski krogi prav gotovo ne bodo veselili. Pa tudi ne objektivni ljudje, ki poznajo naše gospodarstvo. Kajti vsi monopoli, ki so se ustvarili v zadnjem času, se niso posebno izkazali. Zlasti pa se je vedno izkazalo, da je takoj izginilo iz trga blago, kakor hitro so se pojavili samo glasovi, da bode izdana uredba o prisilnem odkupu.

Poleg tega pa je silno napačno v današnjih časih odrivati zasebno iniciativo, namesto da bi se pritegnila k sodelovanju.

Takšna uredba o monopolu trgovine z drvmi pa je tudi čisto nepotrebna. Ju-

goslavija ima toliko lesa, da nikdar ne bi smelo primanjkovati drv. Če se je to letos zgodilo zaradi posebnih razmer, naj država poskrbi, da pride na trg iz državnih gozdov zadosti drv in po zmernih cenah ter bo takoj vse krize z drvmi konec. Država mora tu hitro in izdatno pomagati in ji ni treba, da bi posegala po tako izrednih in tudi nepriljubljenih sredstvih, kakor je uvedba nove monopolske trgovine. Navsezadnje pa je predlog monopola z drvmi nesprejemljiv tudi s stališča državnih financ. Vsak monopol zmanjša število davkoplačevalcev. Kdo pa bo potem plačeval davke, če se bodo ustanavljali vedno novi monopoli?

Naj odgovore na to vprašanje tisti, ki predlagajo nove monopole.

Mi pa pripominjamo k temu, da naj se prepove izvoz drv v inozemstvo toliko časa, da bodo krite domače potrebe, to je potrebe siromašnega prebivalstva in državnih nameščencev.

Usnje se je podražilo pri kg za 40—50 din. Usnjarska industrija je danes najrentabilnejša, ker lahko podraži usnje, kakor se ji poljubi, ker cene usnju niso maksimirane, čeravno je usnje eden izmed najvažnejših in najpotrebnejših artiklov ljudskega oblačila. Zaradi podražitve usnja se je podražila tudi vseh vrst obutev in zopet so prizadeti v prvi vrsti državni uslužbenci in delavci z nizkimi plačami. Surove kože so se podražile šele pred 14 dnevi za 4— din pri kg, usnje pa, katero je bilo ustrojeno iz kož kupljenih še po nizkih cenah, se je podražilo za 40 do 50 din pri kg. Če to ni oderuštvo, potem ga sploh ni! Kje so oblasti in odbori za pobijanje draginje? Poiščite stare zaloge usnja in znižajte cene usnju! — V Mariboru so odkrili ogromno zalogo usnja v skladiščih bogataša Valterja Halbertha. Vrednost zaplenjenega usnja se ceni na vrednost 2 milijona din. Mestno poglavarstvo Maribora je odredilo, da se to usnje zapleni.

Rešitve nalog iz 8. številke

Številnica: Deden, seženj, Iški Vintgar, Luče, ivje, ječen, azbuka, podložnost, Andi, Ljubno, Al, zev, Odesa, Vorošilov.

Navpično: Dr. Ilija Palazov.

Izrek: Sodelovanje v združništvu je edino uspešno delo, vredno človeka, ki noče izrabljati bližnjega.

2. Zdržni delavec:

V debelo obrobljenem delu: oliva, Rašin, limen, Risan, Kreta, arija, Avari.

Skozi ves lik: Kolivan, prašina, Kliment, brisano, okretan, Marijan, Navarin.

Zaslžni slavenski zadrugar: Kristan.

3. Posetnica: Prometni uradnik.

Prav so rešili in bili za nagrado izžebani: Tancig Branka, Rus Josip, Kleinstein Anica, Pavlinič Avgust, Sedlák Ružena in Kumar Marica.

Razpisane nagrade naj navedeni dvignejo pri zadržni blagajni.

Krompir

Zadruga bo v kratkem nabavila večjo količino

prvovrstnega gorenjskega krompirja.

Zaradi izrednih prilik in pomanjkanja dobrih skladiščnih prostorov letošnjo zimo krompirja ne bomo držali na zalogi, na kar člane že sedaj opozarjamo in svetujemo, da robo naroče pravočasno (takoj). Naročila sprejemajo vse blagajne špecerijskih prodajaln.

Obvestilo

V novo preurejenih gostilniških prostorih na Masarykovi cesti 17 smo uredili tudi

kuhinjo za topla jedila.

Zato priporočamo članom, posebno onim s proge, da posetijo našo gostilno, kjer bodo postreženi z vedno svežo in toplo hrano.

Vse za šolo

dobite v manufaktorni prodajalni:

nahrbtnike, aktovke, zvezke, peresnike, peresa, svinčnike, radirke, ravnila, kotomere, šestila itd.

Tečaji.

Dnevni in večerni za kuhanje, gospodinjstvo in krojenje v menzi Nab. zadr. usluž. drž. žel. v Pražakovi ul. se prično

s 15. oktobrom.

Prijave sprejema vodstvo menze že sedaj. V primeru, da se začetek tečaja preloži, bomo prijavljenke pravočasno obvestili.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 46-52 IN 46-53

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 4652-3

Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 4651

Maribor:

Koroški kol., Frankopanova c. 34, telefon št. 2061

Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Jesenice: Prešernova, telefon št. 606

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 9

Obračunske cene veljavne od 20. septembra 1940 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki

Moka Ogg	kg	*
„ Og	„	*
„ enotna	„	5.—
„ ajdova	„	*
„ koruzna	„	*
„ „ krmilna	„	2.50
„ pšenična krmilna	„	3.—
„ ržena	„	*
Otrobi, pšenični debeli	„	2.50
„ „ drobni	„	2.40
Zdrob koruzni	„	*
„ pšenični	„	*
Žikin zdrob ¼ kg	zav.	8.50

Testenine

Domače

Fidelini	kg	14.50
Krpice	„	14.50
Makaroni	„	14.50
Polži	„	14.50
Rezanci	„	14.50
Špageti	„	14.50
Zvezdice	„	14.50

Jajčne

Makaroni	kg	16.50
Polži	„	16.50

Jajčne v kartonih

Makaroni	kg	18.—
Špageti	„	18.—
Jajnine vseh vrst	„	24.—
F. K. „ „	„	24.—

Deželni pridelki

Čebula, domača, nova	kg	*
Čebula, pražena „Cepo“	doza	7.—
Česen	kg	7.50
Fižol, tetovski	„	6.50
Ješprenj, srednji	„	7.75
Ješprenček, drobni	„	10.50
Kaša	„	*
Krompir, novi	„	*
Piča za kure	„	4.60
Ptičja hrana	„	9.50
Ječmen	„	4.80
Proso	„	4.80
Semena zelenjadna in	„	
cvetlična	zav.	1.—
Semena fižol in grah	„	2.—

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	17.—
Rozine, IIa	„	15.—

Orehi celi	kg	8.—
Orehova jederca	„	28.—
Lešniki, tolčeni	„	46.—
Limone	kom.	*
Mak plavi	kg	20.—
Mandeljni, Ia	„	52.—
Rožiči, celi	„	7.—
Rožičeva moka	„	7.—

Sladkor

Kocke	kg	15.50
Sipa, drobna	„	14.—
„ debela	„	14.10
V prahu	„	15.50
Bonboni	„	30.—
„ Fourres, Ia	„	42.—
Bonboniere	kom.	po izb.
Kandis	kg	36.—
Margo slad	„	44.—
Šumeča limonada	kom.	1.—

Sol

Fina	kg	4.—
Morska	„	150

Popravek

Cene testeninam v „Ceniku“ popravi, kakor sledi:

V „Ceniku“		Pravilne cene
	din	din
Testenine navadne	14·50	13·40
„ jajčne	16·50	15·50
„ jajčne kartoni . .	18·—	16·50
Jajnine	24·—	23·—
Testenine S. K.	24·—	21·—

Kava

Surova Santos	kg	94.—
Žgana Melange	"	114.—
" Brazilska	"	110.—

Žitna kava

Ječmenova, slajena, za-		
družna	kg	16.—
Ječmenova, zadružna . .	"	12.—
Ržena, slajena, zadružna	"	17.—
Kneipp	"	19.—
Perola	"	13:50
Proja	"	13:50
Žika	"	17.—
Ječmenova kava, odprta	"	9.—

Ostale kavine primesi

Cikorija Franck à ½ kg	kg	19.—
" Franck à ¼ kg	"	20:50
" kolinska à ½ kg	"	19.—
" kolinska à ¼ kg	"	20.—
Enrilo	"	22.—
Figova kava	"	24.—
Redilna kava	"	22.—

Mast

Mast Ia	kg	*
Čajno maslo Ia gorenjsko	"	*
" " štajersko	"	*
Kuhano maslo	"	36.—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	28.—
Hrenovke	kom.	*
Jezik, goveji	kg	30.—
" svinjski	"	30.—
Kračje	"	18.—
Kranjske klobase	kom.	4:50

Meso, prekajeno, vratina	kg	28.—
Prsni vršci	"	22.—
Reberca, brez kože . . .	"	27.—
Salama, krakovska . . .	"	32.—
" letna	"	25.—
" milanska	"	75.—
" poljska	"	30.—
" navadna	"	14.—
" ogrska	"	75.—
" pariška	"	26.—
" posebna	"	25.—
" tirolska	"	26.—
Slanina, hamburška . . .	"	34.—
" krušna	"	28.—
" papricirana	"	30.—
" prekajena, deb.	"	28.—
" soljena	"	27.—
" tirolska	"	34.—
Svinjske glave, brez kosti	"	18:50
Šunka, domača, kuhana .	"	55.—
" praška	"	30.—
" zvita	"	29.—
Želodec suhi	"	32.—

Ribe — pastete

Sardele, očiščene, v olju	kom.	—75
Sard. obr. s kaper., mala	doza	4:50
" " " " velika	"	9:50
Sardine 1/3	"	10.—
Sardine 1/4	"	9.—
Sardine 1/5	"	8.—
Sardine 1/10	"	4:50
"	kom.	1:50
Pašteta, jetrna	doza	6:25
" sardelna	"	7.—
Guljaž, goveji	"	10:50
Vampi	"	9.—

Delikatese

Citronat	kg	100.—
Naš čaj	zav.	6.—
Čaj v zavitkih	zav.	7:50
" " " " "	"	18.—
" brazilski „Mate“ . . .	"	5.—
Čokolada à ¼ kg	tabl.	17.—
" " 1/10 "	"	7:50
" " 1/20 "	"	4.—
" " " 1/10 kg	tabl.	9.—
" " " 1/5 "	"	16.—
" mlečna 1/14 kg	"	7.—
" " 1/7 "	"	14.—
Čokolada ribana	kg	56.—
Drobtine	"	10.—
Gorčica	"	24.—
"	koz.	8.—
Jajca, štajerska		*

Na progo jih ne moremo pošiljati.

Juhan, mali	stekl.	11.—
" veliki	"	22:50
" na drobno	dkg	1:45
Kakao, holandski	kg	80.—
Kaprni	"	75.—
Keksi na drobno	kg	30.—
Kruh enotni	štruca	3.—
Kumarce, kozarec	38.— do 70.—	
Kvargeljni	kom.	—50
Kvas	kg	42.—
Maggi, mali	stekl.	12.—
" srednji	"	21.—
" veliki	"	30.—
" na drobno	dkg	1:70
" kocke	kom.	1.—
Marmelada, slivna	kg	18.—
Marmelada, marelična . .	"	32.—
" " doza		
à 1 kg	"	33.—
Med cvetlični	"	27.—
Med, mali lončki	"	2.—
Med, srednji lončki	"	5.—
Med, veliki lončki	"	9.—
Desert šnite	"	2.—
Napolitanke, dolge	"	1.—
Oblati	"	15.—
Otroški piškoti	"	16.—
Ovomaltine, mala	doza	10:50
" srednja	"	24.—
" velika	"	43.—
Paradižniki, 1/5 kg	"	5:50
" 1/2 "	"	12.—
" 1 "	"	23.—

Prihajajte v prodajalno v odrejenem terminu, pa boste dobro in hitro postreženi. Embalažo pošiljajte pravočasno.

Sir, Chalet	kom.	1·75
" "	škatl.	10—
" emendolski, Ia	kg	35—
" Parmezan	"	87—
" trapistovski	"	30—
" edamski	"	33—
Soda, jedilna	"	20—

Pudingi in pecilni praški

Citronin prašek za puding	zav.	3—
Čokoladna krema	"	4·25
Čokoladni prašek za puding	"	3·25
Malinov prašek za puding	"	3—
Mandelnov prašek za puding	"	3—
Pecilni prašek	"	1·25
Pripomoček za vkuhanje	"	2·25
Rumenilo	"	1·25
Vanilijeva krema	"	3·50
Vanilijin prašek za puding	"	3—
Vanilijin sladkor	"	1—
Zmes za šartelj	"	13—

Dišave

Cimet, cel in zmlet	zav.	3—
Ingver	"	2·50
Janež	"	2·50
Kamilce	kg	55—
Klinčki (žbice), celi in zmleti	zav.	2·50
Korjander	"	2·50
Lavorjevo listje	"	1—
" zrnje	"	1—
Majaron	kg	65—
Muškatov cvet	zav.	3—
Muškatovi orehi	kom.	1·75
Paprika, huda	zav.	3—
" sladka	"	3—
Piment, cel in zmlet	"	2·50
Poper, " " " "	"	3—
Vanilija v šibkah velika	kom.	7·50
Žafran	zav.	1·25

Tekočine

Kis za vlaganje	l	4—
" nav., dvojno močni	"	3·50
" vinski	"	5—
Olje, olivno	"	24—
Francosko žganje, mala	stekl.	10—
" " srednja	"	26—
" " velika	"	52—

Brandy, à 0'35 l	stekl.	30—
" " 0'70 l	"	48—
Liker, Balkan, grenki	l	42—
" " sladki	"	42—
" Pelinkovec	"	42—
" razni	"	38—
Rum Ia, à ½ l	stekl.	36—
" Ia, " 1 l	"	60—
" IIa, " ½ l	"	27—
Esenca za liker	"	5—
Rumova esenca	"	8—
Žganje, borovničar, à ½ l	"	26—
" brinjevec, " ½ l	"	24—
" hruševac, " ½ l	"	24—
" slivovka, " ½ l	"	21—
" tropinovec, " ½ l	"	21—
Vino, belo, štajersko	l	14—
" Muškat. Silvanec	"	14—
" Jagodinsko, črno	"	12—
" cviček	"	12—
" belo, dalmatinsko	"	11—
" Opolo in Ružica	"	11—
" Prošek	"	26—
" Vermut	"	30—
Malinovec, à ½ l	stekl.	16—
" odprti	kg	22—
Račenska voda ¹⁴ / ₁₀ l	stekl.	7·50
" " ½ l	"	3·75
Rogaška voda ¹⁴ / ₁₀ l	"	7·50
" " Donati 1 l	"	7—
Grenka voda Fr. Jožefova	"	12—

Potrebščine za perilo

Mila

Jeka terpentini	kg	17·50
Merima	"	17·50
Schicht, navadno	"	16—
" terpentini	"	17—
Radiša milo nav.	"	14—

Pralni praški

„Ena“, milne luske	kg	42—
„Henko“ soda	zav.	2·50
Lux	"	4·50
Perion	"	5·50
Persil	"	6—
Radion	"	5·50
Snežinka	"	4·50
Ženska hvala	zav.	2·50
Radost peric	"	2·50
Teksil	"	2·50
Belil	"	2·75

Druge potrebščine

Soda za pranje	kg	2·50
Lug	"	4—
Boraks	zav.	2·50
" carski	škatl.	5·75
Škrob rižev	"	6—
" "	zav.	1·50
Plavilo v kockah	"	2·50
Plavilni papir	"	1·75
Pralni stroji, leseni, mali	kom.	17—
" " " vel.	"	18—
Pralni stroji, pločev. mali	"	19—
" " " vel.	"	21—
Vrvi za perilo	15 m	Cene po kvaliteti
" " "	20 m	
" " "	25 m	
" " "	30 m	
" " "	35 m	
" " "	40 m	
Obešalniki za sušenje perila	kom.	20—
Ščipalka za perilo	"	—25

Toaletni predmeti

Milo, Elida, Favorit	kom.	9·50
" " 7 cvetic	"	9—
" Glicerini	"	7—
" " olivni	"	4·50
" kopalno	vel.	13·50
" kopalno	mal.	9—
" Karbol	"	5—
" mandeljnovi	"	7·50
" Olivia	"	7·50
" „Astra“	"	5—
" Osiris	"	7·50
" za roke	"	5·50
" peščeno Zlatorog	"	2—
" Speick	"	3—
" Stella	"	5—
" za britje Ia	"	8·50
" " " IIa	"	3—
Cimean	"	7·50
Chlorodont	"	7·50
Doromat	"	9—
Kalodont	mala	7·50
"	vel.	13—
Odol	mala stekl.	23·50
"	sred.	37—
"	vel.	65—
Olje, orehovo, pristno	"	8—
Olje za sončenje in mašažo	"	8—
Ustna voda Cimean	"	19—
Kolonska voda	mala	15—
" "	vel.	26—
Esenca za kolonsko vodo	stekl.	20—
Krema za kožo Cimean	doza	10—
Krema za kožo Elida	močna tuba	14·50
Krema za kožo Elida	dnevna	14·50

